

<特集「受動表現」「アスペクト」「モダリティ」「ヴォイスとその周辺」他>

タタール語：

特集補遺データ「受動表現」「ヴォイスとその周辺」「アスペクト」「モダリティ」「他動性」「連用修飾複文」「情報構造と名詞述語文」「情報構造の諸要素」「否定、形容詞と連体修飾複文」「所有・存在表現」

Tatar:

‘Passive expression’, ‘Aspect’, ‘Modality’, ‘Voice and related expressions’, ‘Expressions of possession and existence’, ‘Transitivity’, ‘Complex sentences of adverbial modification’, ‘Information structure and nominal predicate sentences’, ‘Markers of information structure’ and ‘Negation, adjectives, and complex sentences of adnominal modification’

風間 伸次郎

Shinjiro Kazama

東京外国語大学大学院総合国際学研究院
Tokyo University of Foreign Studies

要旨：本稿は特集補遺「受動表現」「アスペクト」「モダリティ」「ヴォイスとその周辺」「所有・存在表現」「他動性」「連用修飾複文」「情報構造と名詞述語文」「情報表示の諸要素」「否定、形容詞と連体修飾複文」(『語学研究所論集』第 14-23 号, 2009-2018, 東京外国語大学) に寄与するものである。

Abstract: This report contributes to the special cross-linguistic study on ‘Passive expression’, ‘Aspect’, ‘Modality’, ‘Voice and related expressions’, ‘Expressions of possession and existence’, ‘Transitivity’, ‘Complex sentences of adverbial modification’, ‘Information structure and nominal predicate sentences’, ‘Markers of information structure’ and ‘Negation, adjectives, and complex sentences of adnominal modification’ (Journal of the Institute of Language Research 14-23, 2009-2018, Tokyo University of Foreign Studies).

キーワード：チュルク諸語、言語類型論、言語間対照、アルタイ型言語、膠着型言語

Keywords: Turkic languages, linguistic typology, contrastive linguistics, Altaic-type-languages, agglutinative languages

1. はじめに

本稿のデータは 1973 年カザン生まれのタタール語話者より得たデータである。なお訳して下さった話者の方はロシア語も日本語もできる方であるため、ロシア語の表現により忠実に訳して下さった文と、日本語の表現により忠実に訳して下さった文の両方が示してある場合がある（前者は Pyc.-Tar.、後者は Яп.-Tar. と記した後に示している）。

分析とグロスについては菱山湧人氏にチェックしていただいた。翻訳者のコンサルタントへの連絡・依頼等に際しても菱山氏の労を煩わせた。ここに記してお礼申し上げたい。

2. 受動表現

本稿の著作権は著者が保持し、クリエイティブ・コモンズ 表示 4.0 国際ライセンス (CC-BY) 下に提供します。
<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ja>

1 私の息子が先生に叩かれた。<Моего сына избил учитель. Мой сын был избит учителем.>

Улымны укытучы кыйнады.

Ул-ым-ны укытучы кыйна-ды.

son-1SG.POSS-ACC teacher hit-IND.PST

Улым укытучы тарафыннан кыйналды.

Ул-ым укытучы тараф-ын-нан кыйна-л-ды.

son-1SG.POSS teacher side-3.POSS-ABL hit-PASS-IND.PST

Улымны укытучы кыйнаган.

Ул-ым-ны укытучы кыйна-ган.

son-1SG.POSS-ACC teacher hit-PTCP.PFV

Улым укытучы тарафыннан кыйналган.

Ул-ым укытучы тараф-ын-нан кыйна-л-ган.

son-1SG.POSS teacher side-3.POSS-ABL hit-PASS-PTCP.PFV

2 私は知らない人に足を踏まれた。<Мне наступил на ногу незнакомый мужчина.>

Миңа таныш булмаган кеше аягыма басты.

Миңа таныш бул-ма-ган кеше аяг-ым-а бас-ты.

I.DAT familiar be-NEG-PTCP.PFV man foot-1SG.POSS-DAT step.on-IND.PST

3 新しいビルが建てられた。<Новое здание построено.>

Яңа бина төзелде.

Яңа бина төз-ел-де.

new building build-PASS-PST

Яңа бина төзелгән.

Яңа бина төз-ел-гән.

new building build-PASS-PTCP.PFV

4 カナダではフランス語が話されている。<В Канаде говорят по-французски.>

タタール語：特集補遺データ「受動表現」「アスペクト」「モダリティ」「ヴォイスとその周辺」他，風間 伸次郎
Tatar: 'Passive expression', 'Aspect', 'Modality', 'Voice and related expressions' etc., Shinjiro Kazama

Канадада французча сөйләшәләр.

Канада-да француз-ча сөйлә-ш-ә-ләр.

Canada-LOC french-ADVLZ speak-RECP-IND.PRS-PL

[5] (5) 財布が（子供に）盗まれた。<Кошелек украден. / У меня кошелек украл ребенок.>

Акча янчыгымны урладылар.

Акча янчыг-ым-ны урла-ды-лар.

wallet[money pocket]-1SG.POSS-ACC steal-IND.PST-PL

/ Бала минем акча янчыгымны урлады.

Бала минем акча янчыг-ым-ны урла-ды.

child I.GEN wallet[money pocket]-1SG.POSS-ACC steal-IND.PST

[6] (6) 壁に絵が掛けられている。<Картина повешена на стену .>

Диварга рәсем эленгән.

Дивар-га рәсем эл-ен-гән.

wall-DAT picture hang-PASS-PTCP.PFV

[7] (7) 彼女はみんなから愛されている。<Она любима всеми.>

Ул хатын-кызны һәркем ярата.

Ул [хатын#кыз]-ны һәркем ярат-а.

that woman[wife#girl]-ACC everyone love-IND.PRS

3. ヴォイスとその周辺

[8](1a) (風などで) ドアが開いた。<Дверь открылась.>

(Жил һ.б. аркасында) ишек ачылды.

(Жил һ.б. арка-сын-да) ишек ач-ыл-ды.

wind etc. due.to[back-3.POSS-LOC] door open-PASS-IND.PST

[9](1b) (彼が) ドアを開けた。<Он открыл дверь.>

(Ул) ишекне ачты.

(Ул) ишек-не ач-ты.

that door-ACC open-IND.PST

[10] (1c) 入口のドアが開けられた。<Дверь открыта (кем-то).>

Керү ишеге (кемдер тарафыннан) ачылды.

Керү ишег-е ([кем=дер] тараф-ын-нан) ач-ыл-ды.

access door-3.POSS someone[who=INDF] side-3.POSS-ABL open-PASS-IND.PST

[11] (1d) ドアが壊れた。<Дверь сломалась.>

Ишек ватылды.

Ишек ват-ыл-ды.

door break-PASS-IND.PST

[12] (2) 私は (自分の) 兄を立たせた。<Я заставил брата встать.>

Мин (үз) абыемны торгыздым.

Мин (үз) абый-ым-ны тор-гыз-ды-м.

I oneself e.brother-1SG.POSS-ACC stand-CAUS-IND.PST-1SG

абыем = абый-ым

[13] (3) 私は (自分の) 兄に歌を歌わせた。<Я заставил брата спеть песню.>

Минем (үз) абыемнан жыр жырлаттым.

Минем (үз) абый-ым-нан жыр жыр-ла-т-ты-м.

I.GEN oneself e.brother-1SG.POSS-ABL song sing-VBLZ-CAUS-PST-1SG

[14] (4a) 《遊びたがっている子供に無理やり》母は子供にパンを買いに行かせた。<Мама заставила ребёнка пойти купить хлеб.>

タタール語：特集補遺データ「受動表現」「アスペクト」「モダリティ」「ヴォイスとその周辺」他，風間 伸次郎
Tatar: 'Passive expression', 'Aspect', 'Modality', 'Voice and related expressions' etc., Shinjiro Kazama

《Уйнарга телэгән баланы көчләп》Әни баланы ипи алырга жибәрде.

《Уйна-рга телә-гән бала-ны [көч-лә]-п》 Әни бала-ны
play-INF want-PTCP.PFV child-ACC force[power-VBLZ]-CVB.PFV mother child-ACC
ипи ал-ырга жибәр-де.
bread buy-INF send-IND.PST

[15] (4b) 《遊びに出たがっているのを見て》母は子供を遊びに行かせた。

<Мама позволила (разрешила) ребёнку пойти поиграть.>

《Уйнарга чыгарга телэгәнән күрәп》Әни(се) баланы уйнарга жибәрде.

《Уйна-рга чыг-арга телә-гән-е-н күр-еп》 Әни(-се) бала-ны
play-INF go.out-INF want-PTCP.PFV-3.POSS-ACC look-CVB.PFV mother-3.POSS child-ACC
уйна-рга жибәр-де.
play-INF send-IND.PST

[16] (5a) 私は弟に服を着せた。<Я одел брата. Я одел на брата одежду.>

Мин энемне киендердем.

Мин эне-м-не киен-дер-де-м.
I y.brother-1SG.POSS-ACC put.on-CAUS-IND.PST-1SG

Мин энемә киём кигездем.

Мин эне-м-ә киём ки-гез-де-м.
I y.brother-1SG.POSS-DAT cloth put.on-CAUS-IND.PST-1SG

[17] (5b) 私は弟にこの服を着させた。<Я одел брата в эту одежду.>

Мин энемә бу киёмне кигездем.

Мин эне-м-ә бу киём-не ки-гез-де-м.
I youger.sibling-1SG.POSS-DAT this cloth-ACC put.on-CAUS-IND.PST-1SG

[18] (6) 私は兄にこの本をあげた。<Я подарил брату эту книгу.>

Мин абыема бу китапны бирдем (бүлөк иттем).

Мин абый-ым-а бу китап-ны бир-де-м (бүлөк ит-те-м).

I e.brother-1SG.POSS-DAT this book-ACC give-IND.PST-1SG (gift do-IND.PST-1SG)

[19] (7a) 私は弟に本を読んであげた。<Я прочёл брату книгу.>

Мин энемә китап укып бирдем.

Мин эне-м-ә китап укы-п бир-де-м.

I y.brother-1SG.POSS-DAT book read-CVB.PFV give-IND.PST-1SG

[20] (7b) 兄は私に本を読んでくれた。<Брат прочитал мне книгу.>

Абыем миңа китап укып бирде.

Абый-ым миңа китап укы-п бир-де.

e.brother-1SG.POSS I.DAT book read-CVB.PFV give-IND.PST

[21] (7c) 私は母に髪の毛を切ってもらった。<Мама подстригла мне волосы.>

Рус.-Тат.:

Эни минем чәчләремне кисте.

Эни минем чәч-ләр-ем-не кис-те.

mother I.GEN hair-PL-1SG.POSS-ACC cut-IND.PST

Яп.-Тат.:

Мин әниемнән чәч кистерттем.

Мин әни-ем-нән чәч кис-тер-т-те-м.

I mother-1SG.POSS-ABL hair cut-CAUS-CAUS-IND.PST-1SG

[22] (8a) 私は（自分の）体を洗った。<Я помылся.>

Мин юндым.

Мин ю-ын-ды-м.

I wash-REFL-IND.PST-1SG

Мин (үз) тәнемне юдым.

Мин (үз) тән-ем-не ю-ды-м.

I oneself body-1SG.POSS-ACC wash-IND.PST-1SG

[23] (8b) 私は手を洗った。<Я вымыл (помыл) руки.>

Мин кулларымны юдым.

Мин кул-лар-ым-ны ю-ды-м.

I hand-PL-1SG.POSS-ACC wash-IND.PST-1SG

[24] (8c) 彼は（／その人は）手を洗った。<Он вымыл (помыл) руки.>

Ул (шул кеше) кулларын юды.

Ул (шул кеше) кул-лар-ы-н ю-ды.

that (that man) hand-PL-3.POSS-ACC wash-IND.PST

[25] (9) 私は（自分のために）その本を買った。<Я купил эту книгу. Я купил себе эту книгу.>

Яп.-Тат.:

Мин (үзем өчен) шул китапны сатып алдым.

Мин (үз-ем өчен) шул китап-ны [сат-ып ал]-ды-м.

I oneself-1SG.POSS for that book-ACC buy[sell-CVB.PFV take]-IND.PST-1SG

Рус.-Тат.:

Мин бу китапны сатып алдым.

Мин бу китап-ны [сат-ып ал]-ды-м.

I this book-ACC buy[sell-CVB.PFV take]-IND.PST-1SG

Мин үземә бу китапны сатып алдым.>

Мин үз-ем-ә бу китап-ны [сат-ып ал]-ды-м.

I oneself-1SG.POSS-DAT this book-ACC buy[sell-CVB.PFV take]-IND.PST-1SG

[26] (10) 彼らは（／その人たちは）(互いに) 殴り合っていた。<Они подрались.>

Яп.-Тат.:

Алар (/шул кешеләр) үзара кыйнаштылар.

Алар (/шул кеше-ләр) [үз#ара] кыйна-ш-ты-лар.
that.PL (that man-PL) each.other[oneself#gap] hit-IND.RECP-IND.PST-PL

Рус.-Тат.: Алар сугы-ш-ты-лар.

Алар суг-ыш-ты-лар.
that.PL hit-RECP-IND.PST-PL

[27] (11) その人たちは《みな一緒に》町へ出発した。<Они все вместе поехали в город.>

Яп.-Тат.:

Алар (бергәләшеп) шәһәргә чыгып киттеләр.

Алар (бергә-лә-ш-еп) шәһәр-гә чыг-ып
that.PL being.together[together-VBLZ-RECP-CVB.PFV] city-DAT go.out-CVB.PFV
кит-те-ләр.
leave-IND.PST-PL

Рус.-Тат.:

Алар (бергәләшеп) шәһәргә киттеләр.

Алар (бергә-лә-ш-еп) шәһәр-гә кит-те-ләр.
that.PL being.together[together-VBLZ-RECP-CVB.PFV] city-DAT leave-IND.PST-PL

[28] (12) その映画は泣ける (その映画を見ると泣いてしまう)。<От этого фильма хочется плакать.>

Яп.-Тат.:

Бу кино елата (Бу киноны карау белән елап жибәрде)

Бу кино ела-т-а. / Бу кино-ны кара-у белән ела-п жибәр-де.
this movie cry-CAUS-IND.PRS / this movie-ACC look-VN with cry-CVB.PFV send-IND.PST

Рус.-Тат.:

Бу фильмнан соң еларга телисең.

Бу фильм-нан соң ела-рга тели-сең.
this movie-ABL after cry-INF want.IND.PRS-2SG

[29] (13a) 私は卵を割った。<Я разбил (раскол) яйцо.>

Яп.-Тат.:

Мин йомырканы ваттым.

Мин йомырка-ны ват-ты-м.

I egg-ACC break-IND.PST.1SG

[30] (13b) 《うっかり落として》私はコップを割った（／割ってしまった）。<Я разбил чашку.>

Яп.-Тат.:

(Сизмичэ) мин чынаякны ваттым.

мин чынаяк-ны ват-ты-м.

I cup-ACC break-IND.PST-1SG

[31] (14a)きのう私はコーヒーを飲みすぎて（飲みすぎたので）眠れなかった。<Вчера я выпил много кофе и не мог уснуть.>

Кичэ мин кофены күп эчеп (күп эчкэнгэ күрә) йоклый алмадым.

Кичэ мин кофе-ны күп эч-еп (күп эч-кэн-гә
 yesterday I coffee-ACC much drink-CVB.PFV (much drink-PTCP.PFV-DAT
күр-ә) йоклый ал-ма-ды-м.
 therefore[look-CVB.SIM] sleep.CVB.SIM take-NEG-IND.PST-1SG

[32] (14b)きのう私は仕事がたくさんあって（たくさんあったので）眠れなかった。<Вчера было много работы, и я не мог уснуть.>

Кичэ (минем) эшем күп булып (күп булганга) йоклый алмадым.

Кичэ (минем) эш-ем күп бул-ып (күп бул-ган-га)
 yesterday I.GEN work-1SG.POSS many be-CVB.PFV (many be-PTCP.PFV-DAT)
йоклый ал-ма-ды-м.
 sleep.CVB.SIM take-IND.PST-1SG

[33] (15) 私は頭が痛い。<У меня болит голова.>

Минем башым авырта.

Минем баш-ым авырт-а.

I.GEN head-1SG.POSS ache-IND.PRS

[34] (16) あの女性は髪が長い。<У нее длинные волосы.>

Теге хатынның чәч[ләр]е озын.

Теге хатын-ның чәч[-ләр]-е озын.

that woman-GEN hair-PL-3.POSS long

[35] (17a) 彼は (別の) 彼の肩を叩いた。<Он ударил его по плечу.>

Ул (башканың) аның жылкәсенә сукты.

Ул (башка-ның) аның жылкә-сен-ә сук-ты.

that other-GEN that.GEN shoulder-3.POSS-DAT hit-IND.PST

Ул аның жылкәсен бәрде.

Ул аның жылкә-се-н бәр-де.

that that.GEN shoulder-3.POSS-ACC hit-IND.PST

[36] (17b) 彼は (別の) 彼の手をつかんだ。<Он схватил его за руку.>

Ул (башканың) аның кулыннан тотты.

Ул (башка-ның) аның кул-ын-нан тот-ты.

that other-GEN that.GEN hand-3.POSS-ABL catch-IND.PST

Ул (башканың) аның кулын тотты.

Ул (башка-ның) аның кул-ы-н тот-ты.

that other-GEN that.GEN hand-3.POSS-ACC catch-IND.PST

[37] (18a) 私は彼がやって来るのを見た。<Я видел, как он пришёл (приехал).>

Мин аның килүен күрдем.

Мин аның кил-ү-е-н күр-де-м.

I that.GEN come-VN-3.POSS-ACC look-IND.PST-1SG

[38] (18b) 私は彼が今日来ることを知っている。<Я знаю, что он приедет сегодня.>

Мин аның бүген килүен беләм.

Мин аның бүген кил-ү-е-н бел-ә-м.

I that.GEN today come-VN-3.POSS-ACC know-IND.PRS-1SG

Мин аның бүген киләсен беләм.

Мин аның бүген кил-әсе-н бел-ә-м.

I that.GEN today come-PTCP.FUTIII.3.POSS-ACC know-IND.PRS-1SG

Мин аның бүген киләчәк икәннен белеп торам.

Мин аның бүген киләчәк икән-е-н бел-еп

I that.GEN today come-PTCP.FUTII COP.PTCP.PFV-3.POSS-ACC know-CVB.PFV
тор-а-м.

stand-IND.PRS-1SG

[39] (19) 彼は自分（のほう）が勝つと思った。<Он думал, что победит.>

Яп.-Тат.: Ул үзе жиңәр, дип уйлады

Ул үз-е жиң-әр, ди-п уйла-ды.

that oneself-3.POSS win-FUTI QUOT[say-CVB.PFV] think-IND.PST

[40] (20a) 私は（コップの）水（の一部）を飲んだ。<Я выпил воды.>

Яп.-Тат.: Мин чынаяктагы судан бераз эчтем.

Мин чынаяк-та-гы су-дан бераз эч-те-м.

I cup-LOC-ADJV LZ water-ABL a.little drink-IND.PST-1SG

Рус.-Тат.: Мин бераз су эчтем.

Мин бераз су эч-те-м.

I a.little water drink-IND.PST-1SG

[41] (20b) 私は（コップの）水を全部飲んだ。<Я выпил всю воду. / стакан воды.>

Яп.-Тат.: Мин чынаяктагы бөтен суны эчтем / эчеп бетердем.

Мин чынаяк-та-гы бөтен су-ны эч-те-м / эч-еп

I cup-LOC-ADJVLZ all water-ACC drink-IND.PST-1SG / drink-CVB.PFV

бетер-де-м.

finish-IND.PST-1SG

Рус.-Тат.: Мин бөтен суны эчеп бетердем / бер стакан су эчтем.

Мин бөтен су-ны эч-еп бетер-де-м / бер стакан су

I all water-ACC drink-CVB.PFV finish-IND.PST-1SG / one cup water

эч-те-м.

drink-IND.PST-1SG

[42] (21) あの人は肉を食べない。<Он не ест мяса. (Он не ест мясо.)>

Ул кеше ит ашамый.

Ул кеше ит аша-мый.

that man meat eat-NEG.IND.PRS

[43] (22) 私は（何だか）寒い（私には寒く感じる）。<Мне что-то холодно.>

Мин нигәдер туңам (миңа салкын).

Мин [нигә=дер] туң-а-м (миңа салкын).

I somewhat[why=INDF] feel.cold-IND.PRS-1SG (I.DAT cold)

[44] (23) 私は人がとても多いのに驚いた。<Я удивился тому, что было много людей.>

Мин кеше бик күп булганлыкка аптырадым.

Мин кеше бик күп бул-ган-лык-ка аптыра-ды-м.

I man very many be-PTCP.PFV-NMLZ-DAT be.surprised-IND.PST-1SG

Мин кеше бик күп булганга аптырадым.

Мин кеше бик күп бул-ган-га аптыра-ды-м.

I man very many be-PTCP.PFV-DAT be.surprised-IND.PST-1SG

[45] (24) 雨が降ってきた。<Пошёл дождь.>

Яп.-Тат.:

Яңгыр явып китте.

Яңгыр яв-ып кит-те.

rain fall-CVB.PFV leave-IND.PST

Рус.-Тат.:

Яңгыр ява башлады.

Яңгыр яв-а башла-ды.

rain fall-CVB.SIM start-IND.PST

[46] (25) この本は良く売れる。<Эта книга хорошо продаётся.>

Бу китап яхшы сатыла.

Бу китап яхшы сат-ыл-а.

this book good sell-PASS-IND.PRS

4. Аспекто

[47](1) ~さん (固有名詞) は/あの人 は もう 来た。<Тот человек уже пришел.>

Накамура-сан / теге кеше инде килгән.

Накамура-сан / теге кеше инде кил-гән.

PN / that man already come-PTCP.PFV

[48] (2) ~さん (固有名詞) は/あの人 は まだ 来て いない。<Тот человек еще не пришел.>

Накамура-сан / теге кеше эле килмәгән.

Накамура-сан / теге кеше эле кил-мә-гән.

PN / that man yet come-NEG-PTCP.PFV

[49] (3) ~さん (固有名詞) は/あの人 は もう (すぐ) 来る。<Тот человек скоро придет.>

Накамура-сан / теге кеше инде тиздән килә (киләчәк).

Накамура-сан / теге кеше инде тиздән кил-ә (кил-әчәк).

PN / that man already soon come-IND.PRS (come-FUTII)

[50] (4) (あっ,) ~さんが来た。<その人が来るのに気づいた場面での発話> <A! Саша пришел!>

O! Накамура-сан килгэн! (Шул кеше килүне күргэн вакытта әйтелә)

O! Накамура-сан кил-гэн! (Шул кеше кил-ү-не күр-гэн вакыт-та
INTJ PN come-PTCP.PFV (that man come-VN-ACC look-PTCP.PFV time-LOC
әйт-ел-ә)
say-PASS-IND.PRS)

[51] (5) 昨日, ~さんが来たよ。<Вчера Саша приходил.>

Кичә Накамура-сан килде.

Кичә Накамура-сан кил-де.
yesterday PN come-IND.PST

[52] (6) おととい, ~さんは来なかったよ。<Вчера Саша не приходил.>

Өченче көн Накамура-сан килмәде.

[Өч-енче көн] Накамура-сан кил-мә-де.
the.day.before.yesterday[three-ORD day] PN come-NEG-IND.PST

[53] (7) (私は) あのリンゴをもう食べた。<Я уже съел то яблоко.>

Мин теге алманы инде ашадым.

Мин теге алма-ны инде аша-ды-м.
I that apple-ACC already eat-IND.PST-1SG

[54] (8) 私はあのリンゴをまだ (a) 食べていない / (b) 食べない。<(a)Я еще не ел то яблоко.
/ (b)Я пока не буду есть то яблоко.>

Яп.-Тат.:

Мин теге алманы эле а) ашамадым / б) ашамыйм.

Мин теге алма-ны эле а) аша-ма-ды-м / б) аша-мый-м.
I that apple-ACC yet eat-NEG-IND.PST-1SG / eat-NEG-IND.PRS-1SG

- [55] (9) あの人は今（ちょうど）そのリンゴを食べています／食べているところです。<Тот человек (как раз) сейчас ест то яблоко.>

Яп.-Тат.:

Теге кеше шул алманы ашап утыра.

Теге кеше шул алма-ны аша-п утыр-а.

that man that apple-ACC eat-CVB.PFV sit-IND.PRS

/ Теге кеше шул алманы (нәкъ менә) ашап торган чагы.

/ Теге кеше шул алма-ны ([нәкъ менә]) аша-п тор-ган чаг-ы.

that man that apple-ACC (just[right look]) eat-CVB.PFV stand-PTCP.PFV time-3.POSS

- [56] (10) 窓が開いている。／窓が開いていた。<Окно открыто. / Окно было открыто.>

Тәрәзәне ачканнар (тәрәзә ачык).

Тәрәзә-не ач-кан-нар (тәрәзә ачык)

window-ACC open-PTCP.PFV-PL window open

/ Тәрәзә ачык (ачылган)

/ Тәрәзә ачык (ач-ыл-ган).

window open open-PASS-PTCP.PFV

- [57] (11) 私は毎朝新聞を読む／読んでいます。<Я каждое утро читаю газету.>

Мин иртә саен газета {укыйм / укып утырам}.

Мин иртә саен газета {укы-й-м / укы-п утыр-а-м}.

I morning every.time newspaper read-IND.PRS-1SG / read-CVB.PFV sit-IND.PRS-1SG

Мин һәр иртә газета {укыйм / укып утырам}. (まれ)

Мин һәр иртә газета {укы-й-м / укы-п утыр-а-м}.

I every morning newspaper read-IND.PRS-1SG / read-CVB.PFV sit-IND.PRS-1SG

- [58] (12) あなたは（あなたの）お母さんに似ている。<Ты похожа на (свою) маму.>

Сез әниегезгә охшагансыз.

Сез әни-егез-гә охша-ган-сыз.

you.PL mother-2PL.POSS-DAT resemble-PTCP.PFV-2PL

[59] (13) 私はその頃毎日学校へ通っていた。<В то время я каждый день ходил в школу.>

Мин ул вакытта көн саен мәктәпкә йөрдем.

Мин ул вакыт-та көн саен мәктәп-кә йөр-де-м.

I that time-LOC day every.time school-DAT walk-IND.PST-1SG

[60] (14) 私は～に（大きな街の名前など）行ったことがある。<Я бывал в Москве.>

Мин Мәскәүгә барганым бар.

Мин Мәскәү-гә бар-ган-ым бар.

I Moscow-DAT go-PTCP.PFV-1SG.POSS exist

Мин Мәскәүдә булганым бар.

Мин Мәскәү-дә бул-ган-ым бар.

I Moscow-LOC be-PTCP.PFV-1SG.POSS exist

[61] (15) やっとバスは走り出した／走り始めた。<Наконец-то автобус тронулся с места.>

Яп.-Тат.:

Ниһаять, автобус кузгалып китте / кузгала башлады.

Ниһаять, автобус кузгал-ып кит-те / кузгал-а башла-ды.

finally bus move-CVB.PFV leave-IND.PST / move-CVB.SIM start-IND.PST

Рус.-Тат.:

Ниһаять, автобус урыныннан кузгалды.

Ниһаять, автобус урын-ын-нан кузгал-ды.

finally bus place-3.POSS-ABL move-IND.PST

[62] (16) きのう彼女はずっと寝ていた。<Вчера она весь день спала.>

Яп.-Тат.:

Кичә ул гел йоклады.

Кичә ул гел йокла-ды.

yesterday that always sleep-IND.PST

タタール語：特集補遺データ「受動表現」「アスペクト」「モダリティ」「ヴォイスとその周辺」他，風間 伸次郎
Tatar: ‘Passive expression’, ‘Aspect’, ‘Modality’, ‘Voice and related expressions’ etc., Shinjiro Kazama

Рус.-Тат.:

Кичә ул көне буге йоклады.

Кичә ул көн-е буге йокла-ды.
yesterday that day-3.POSS all(буй-ы:length-3.POSS) sleep-IND.PST

[63] (17) 私はそれをちょっと食べてみた。<Я немного попробовал это.>

Мин шуны бераз ашап карадым.

Мин шуны бераз аша-п кара-ды-м.
I that.ACC a.little eat-CVB.PFV look-IND.PST-1SG

[64] (18) あの人(ら)はそれ(ら)をみんなに分け与えた。<Тот человек поделил это на всех.>

Ул шуны бөтен кешегә бүлеп бирде.

Ул шуны бөтен кеше-гә бүл-еп бир-де.
that that.ACC all man-DAT divide-CVB.PFV give-IND.PST

[65] (19) さあ，(私たちは) 行くよ！<Ну что, пошли!>

Әйдә, барабыз!

Әйдә, бар-а-быз!
INTJ go-IND.PRS-1PL

Йә, киттек!

Йә, кит-те-к!
INTJ leave-IND.PST-1PL

[66] (20) 地球は太陽の周りを回っている。<Земля вращается вокруг солнца.>

Жир Кояш тирәсендә әйләнәп тора.

Жир Кояш тирә-сен-дә әйлән-еп тор-а.
earth sun round-3.POSS-LOC revolve-CVB.PFV stand-IND.PRS

Яки: Жир Кояш тирәли әйләнәп тора.

Жир Кояш тирәли әйлән-еп тор-а.
earthe sun around revolve-CVB.PFV stand-IND.PRS

[67] (21) あの木は今にも倒れそうだ。<Это дерево может упасть в любую минуту.>

Бу агач хэзер үк егылырга тора.

Бу агач [хэзер=үк] ег-ыл-ырга тор-а.

this tree right.now[now=EMPH] knock.down-PASS-INF stand-IND.PRS

[68] (22) (私は) あやうく転ぶところだった。<Я чуть не упал.>

Яп.-Тат.:

(Мин) егылып китәрлек хәлдә идем.

(Мин) ег-ыл-ып кит-әр-лек хәл-дә иде-м.

I knock.down-PASS-CVB.PFV leave-PTCP.FUTI-ADJVLZ situation-LOC COP.IND.PST-1SG

(Мин) егылып китә яздым.

(Мин) ег-ыл-ып кит-ә яз-ды-м.

I knock.down-PASS-CVB.PFV leave-CVB.SIM miss-IND.PST-1SG

Рус.-Тат.:

(Мин) әз генә егылып китмәдем.

(Мин) әз генә ег-ыл-ып кит-мә-де-м.

I just.a.little[less only] knock.down-PASS-CVB.PFV leave-NEG-IND.PST-1SG

[69] (23) 明日お客が来るので、パンを買っておく。<Завтра придут гости - нужно купить хлеба.>

Яп.-Тат.:

Иртәгә клиентлар килгәнлектән, ипиләр алып куям.

Иртәгә клиент-лар кил-гән-лек-тән, ипи-ләр ал-ып куй-а-м.

tomorrow visitor-PL come-PTCP.PFV-NMLZ-ABL bread-PL take-CVB.PFV put-IND.PRS-1SG

Яки:

Иртәгә клиентлар киләчәк, шуңа күрә мин ипи алып куям.

Иртәгә клиент-лар кил-әчәк, [шуңа күр-ә] мин ипи

tomorrow visitor-PL come-PTCP.FUTII therefore[that.DAT look-CVB.SIM] I bread

ал-ып куй-а-м.

take-CVB.PFV put-IND.PRS-1SG

タタール語：特集補遺データ「受動表現」「アスペクト」「モダリティ」「ヴォイスとその周辺」他，風間 伸次郎
Tatar: 'Passive expression', 'Aspect', 'Modality', 'Voice and related expressions' etc., Shinjiro Kazama

Рус.-Тат.:

Иртэгә клиентлар киләчәк - ипи алып куярга кирәк.

Иртәгә клиент-лар кил-әчәк - ипи ал-ып куй-арга кирәк.
tomorrow visitor-PL come-PTCP.FUTII bread take-CVB.PFV put-INF necessary

[70] (24) (私は) ～に (街とか市場とか) 行った時, この袋を買った。<Я купил эту сумку когда ходил на рынок.>

Яп.-Тат.:

Мин (шәһәргә яки базарга) барган вакытта, бу сумканы сатып алдым.

Мин (шәһәр-гә яки базар-га) бар-ган вакыт-та, бу сумка-ны
I city-DAT or market-DAT go-PTCP.PFV time-LOC this bag-ACC
[сат-ып ал]-ды-м.
buy[sell-CVB.PFV take]-IND.PST-1SG

Рус.-Тат.:

Мин бу сумканы базарга баргач сатып алдым.

Мин бу сумка-ны базар-га бар-гач [сат-ып ал]-ды-м.
I this bag-ACC market-DAT go-CVB.ANT buy[sell-CVB.PFV take]-IND.PST-1SG

[71] (25) (私は) ～に (街とか市場とか) 行く時／行く前に, この袋を買った。<Я купил эту сумку по дороге на рынок / перед тем как пойти на рынок.>

Яп.-Тат.:

Мин (шәһәргә яки базарга) бару вакытында / бару алдыннан, бу сумканы сатып алдым.

Мин (шәһәр-гә яки базар-га) бар-у вакыт-ын-да / бар-у алд-ын-нан, бу
I city-DAT or market-DAT go-VN time-3.POSS-LOC / go-VN front-3.POSS-ABL this
сумка-ны [сат-ып ал]-ды-м.
bag-ACC buy[sell-CVB.PFV take]-IND.PST-1SG

Рус.-Тат.:

Мин бу сумканы базарга барышлый/ бару алдыннан сатып алдым.

Мин бу сумка-ны базар-га бар-ышлый / бар-у алд-ын-нан [сат-ын
I this bag-ACC market-DAT go-CVB.SIM go-VN front-3.POSS-ABL buy[sell-CVB.PFV
ал]-ды-м.
take]-IND.PST-1SG

- [72] (26) (私は) 彼が市場でこの袋を買ったのを知っていた。
<Я знал о том, что он купил эту сумку на рынке.>

Яп.-Тат.:

Мин аның базарда бу сумканы сатып алуы турында белгән идем.

Мин аның базар-да бу сумка-ны [сат-ын ал]-у-ы турында
I that.GEN market-LOC this bag-ACC buy[sell-CVB.PFV take]-VN-3.POSS about
бел-гән иде-м.
know-PTCP.PFV COP.IND.PST-1SG

Рус.-Тат.:

Мин, ул бу сумканы базарда алганы турында белә идем.

Мин, ул бу сумка-ны базар-да ал-ган-ы турында бел-ә
I that this bag-ACC market-LOC take-PTCP.PFV-3.POSS about know-CVB.SIM
ид-е-м.
cop.IND.PST-1SG

5. モダリティ

- [73](1) (その仕事が終わったら) もう帰ってもいいですよ。<(Когда закончите работу) можете уходить домой.>

Яп.-Тат.:

Эш бетсә инде (өйгә) кайтырга ярый.

Эш бет-сә инде (өй-гә) кайт-ырга ярый.
work end-CVB.COND already house-DAT return-INF suit.textscind.textscprs

タタール語：特集補遺データ「受動表現」「アスペクト」「モダリティ」「ヴォイスとその周辺」他，風間 伸次郎
Tatar: 'Passive expression', 'Aspect', 'Modality', 'Voice and related expressions' etc., Shinjiro Kazama

Эшне бетергәннән соң, өйгә кайта аласыз.

Эш-не бетер-гән-нән соң, өй-гә кайт-а ал-а-сыз.
work-ACC finish-PTCP.PFV-ABL after house-DAT return-CVB.SIM take-IND.PRS-2PL

[74] (2) (腐っているから，あなたは) それを食べてはいけない。／それを食べるな。<(Оно уже испортилось,) {это нельзя есть. / … не ешь это.}>

Яп.-Тат.:

Бозылганга күрә, сез аны ашый алмыйсыз / аны ашамагыз.

Боз-ыл-ган-га күр-ә, сез аны ашый
break-PASS-PTCP.PFV-DAT therefore[look-CVB.SIM] you(PL) that.ACC eat.CVB
ал-мый-сыз / аны аша-ма-гыз.
take-NEG.IND.PRS-2PL / that.ACC eat-NEG-IMP.2PL

Рус.-Тат.:

Ул инде бозылган, аны ашарга ярамый / ашамагыз аны.

Ул инде боз-ыл-ган, аны аша-рга яра-мый / аша-ма-гыз
that already break-PASS-PTCP.PFV that.ACC eat-INF suit-NEG.IND.PRS / eat-NEG-IMP.2PL
аны.
that.ACC

[75] (3) (遅くなったので) 私たちはもう帰らなければならない。<(Уже поздно.) Нам пора возвращаться домой.>

Яп.-Тат.:

Соң булганга, без инде өйгә кайтырга тиеш (өйгә кайтмыйча булдыра алмыйбыз).

Соң бул-ган-га, без инде өй-гә кайт-ырга тиеш (өй-гә
late be-PTCP.PFV-DAT we already house-DAT return-INF should house-DAT
кайт-мыйча бул-дыр-а ал-мый-быз).
return-NEG.CVB.SIM be-CAUS-CVB.SIM take-NEG.PRS-1PL

Рус.-Тат.:

Инде соң. Безгә өйгә кайтырга вакыт.

Инде соң. Без-гә өй-гә кайт-ырга вакыт.
already late we-DAT house-DAT return-INF time

[76] (4) (雨が降るそうだから) 傘を持って出かけたほうがいいよ。<(Похоже, будет дождь.)
Лучше взять с собой зонт.>

Яп.-Тат.:

Яңгыр яварга торганлыктан, зонтик тотып чыгу ягы хәерлерәк (тотып чыгу хәерлерәк).

[Яңгыр яв-арга тор-ган-лык-тан], зонтик тот-ып чыг-у яг-ы
rain fall-INF stand-PTCP.PFV-NMLZ-ABL umbrella hold-CVB.PFV go.out-VN side-3.POSS
хәерле-рәк (тот-ып чыг-у хәерле-рәк).
good-COMP hold-CVB.PFV go.out-VN good-COMP

Рус.-Тат.:

Яңгыр яварга охшаган. Зонтикны алсак яхшырак.

Яңгыр яв-арга охша-ган. Зонтик-ны ал-са-к яхшы-рак.
rain fall-INF resemble-PTCP.PFV umbrella-ACC take-CVB.COND-1PL good-COMP

[77] (5) 歳を取ったら, 子供の言うことを聞くべきだ/ものだ。<В старости люди обычно прислушиваются к тому, что говорят им (их) дети.>

Яп.-Тат.:

Олыгайган саен баланың (әйткән) сүзен тыңларга кирәк.

Олыгай-ган саен бала-ның (әйт-кән) сүз-е-н тыңла-рга
grow.old-PTCP.PFV every.time child-GEN say-PTCP.PFV word-3.POSS-ACC listen-INF
кирәк.
necessary

/ Олыгайган саен бала әйткән сүзне тыңлау дигән нәрсә бар / тыңлыйсың.

Олыгай-ган саен бала әйт-кән сүз-не тыңла-у ди-гән
grow.old-PTCP.PFV every.time child say-PTCP.PFV word-ACC listen-VN say-PTCP.PFV
нәрсә бар / тыңлай-сың.
thing exist / listen.IND.PRS-2SG

Рус.-Тат.:

Олыгайгач, балаларың әйткәннәргә колак салырга кирәк.

Олыгай-гач, бала-лар-ың әйт-кән-нәр-гә колак сал-ырга кирәк.
grow.old-CVB.ANT child-PL-2SG.POSS say-PTCP.PFV-PL-DAT ear put-INF necessary

タタール語：特集補遺データ「受動表現」「アスペクト」「モダリティ」「ヴォイスとその周辺」他，風間 伸次郎
Tatar: 'Passive expression', 'Aspect', 'Modality', 'Voice and related expressions' etc., Shinjiro Kazama

/ Олыгайгач, кешеләр гадәттә балалары нәрсә әйткәнгә колак салалар /балаларын тыңлыйлар.

Олыгай-гач, кеше-ләр гадәт-тә бала-лар-ы нәрсә әйт-кән-гә колак
grow.old-CVB.ANT man-PL habit-LOC child-PL-3.POSS what say-PTCP.PFV-DAT ear
сал-а-лар /бала-лар-ы-н тыңлый-лар.
put-IND.PRS-PL / child-PL-3.POSS-ACC

[78] (6) (お腹が空いたので、私は) 何か食べたい。<(Я проголодался.) Хочется чего-нибудь перекусить (поесть).>

Яп.-Тат.:

Карным ач булганга, мин берәр нәрсә ашар идем /ашарга телिम.

Карн-ым ач бул-ган-га, мин берәр нәрсә аша-р
stomach-1SG.POSS hungry be-PTCP.PFV-DAT I any thing eat-PTCP.FUT I
иде-м / аша-рга тели-м.
COR.IND.PST-1SG / eat-INF want-PRS.1SG

Рус.-Тат.:

Карным ачты. Берәр нәрсә ашап (капкалап) аласым килә.

Карн-ым ач-ты. Берәр нәрсә аша-п (капкала-п)
stomach-1SG.POSS be.empty-IND.PST any thing eat-CVB.PFV (bite-CVB.PFV)
ал-асы-м кил-ә.
take-PTCP.FUTIII-1SG.POSS come-IND.PRS

[79] (7) 私が持ちましょう。<Давайте я понесу.>

Мин тотыйм.

Мин тот-ыйм.

I hold-OPT.1SG

Бирегез, үзем тотып барам.

Бир-егез, үз-ем тот-ып бар-а-м.
give-IMP.2PL oneself-1SG.POSS hold-CVB.PFV go-IND.PRS-1SG

[80] (8) じゃあ、一緒に昼ごはんを食べましょう。<Давайте пойдем пообедаем вместе!>

Яп.-Тат.:

Эйдэ, бергэлэп төшке ашны ашарга!

Эйдэ, бергэлэп төш-ке аш-ны аша-рга!

INTJ being.together noon-ADJV LZ meal-ACC eat-INF

Рус.-Тат.:

Эйдэгез бергэлэп көндөзгө аш ашап алыык.

Эйдэгез бергэлэп көндөзгө аш аша-п ал-ыйк.

INTJ together noon meal eat-CVB.PFV take-OPT.1PL

[81] (9) 一緒に昼ごはんを食べませんか? <Не пообедаете со мной вместе?>

Яп.-Тат.:

Бергэлэп төшке ашны ашамыйбызмы?

Бергэлэп төш-ке аш-ны аша-мый-быз=мы?

together noon-ADVLZ meal-ACC eat-NEG.IND.PRS-1PL=Q

Рус.-Тат.:

Минем белэн бергэ төшке аш ашап алмыйсызмы?

Минем белэн бергэ төш-ке аш аша-п ал-мый-сыз=мы?

I.GEN with together noon-ADJV LZ meal eat-CVB.PFV take-NEG.IND.PRS-2PL=Q

[82] (10) 明日、良い天気になるといいなあ。／明日は良い天気になってほしいなあ。<Неплохо, если завтра будет хорошая погода.>

Яп.-Тат.:

Иртэгэ яхшы хава торышы булса, шэп булыр иде.

Иртэгэ яхшы хава торыш-ы бул-са, шэп бул-ыр

tomorrow good weather[air condition-3.POSS] be-CVB.COND nice be-PTCP.FUT I

иде.

COP.IND.PST

タタール語：特集補遺データ「受動表現」「アスペクト」「モダリティ」「ヴォイスとその周辺」他，風間 伸次郎
Tatar: 'Passive expression', 'Aspect', 'Modality', 'Voice and related expressions' etc., Shinjiro Kazama

/ Иртэгэ айбэт хава торышы булуын / булуны телим.

/ Иртэгэ айбэт хава торышы-ы бул-у-ы-н /
/ tomorrow good weather[air condition-3.POSS] be-VN-3.POSS-ACC be-VN-ACC
бул-у-ны тели-м.
want-IND.PRS.1SG

/ Как хочется, чтобы завтра была хорошая погода!>

Рус.-Тат.:

Иртэгэ хава яхшы булса, начар булмас.

Иртэгэ хава яхшы бул-са, начар бул-мас.
tomorrow air good be-CVB.COND bad be-NEG.PTCP.FUT I

Иртэгэ яхшы хава булуын бик телим!

Иртэгэ яхшы хава бул-у-ы-н бик тели-м!
tomorrow good air be-VN-3.POSS-ACC very want.IND.PRS-1SG

[83] (11) (私はここで待っているから) すぐにそれを持って来なさい。<(Я подожду тебя здесь, а ты) сходи принеси мне ту вещь сейчас же!>

Яп.-Тат.:

Мин монда көтеп торганга, тиз генә шуны алып килче.

Мин монда көт-еп тор-ган-га, тиз генә шуны ал-ып
I here wait-CVB.PFV stand-PTCP.PFV-DAT fast only that.ACC take-CVB.PFV
кил-че.
come.IMP-MOD.PTCL

Мин сине монда көтеп торам, ә син хәзер үк барып, теге әйберне миңа алып кил.

Мин сине монда көт-еп тор-а-м, ә син хәзер=үк бар-ып,
I you.ACC here wait-CVB.PFV stand-IND.PRS-1SG INTJ you now=EMPH go-CVB.PFV
теге әйбер-не миңа ал-ып кил.
that thing-ACC I.DAT take-CVB.PFV come.IMP.

[84] (12) そのペンをちょっと貸していただけませんか? <Не могли бы Вы на минутку одолжить мне ручку?>

Яп.-Тат.:

Шул ручканы беразга биреп тора алмассызмы?

Шул ручка-ны бераз-га бир-еп тор-а
that pen-ACC for.a.while[a.little-DAT] give-CVB.PFV stand-CVB.SIM
ал-мас-сыз=мы?
take-NEG.PTCP.FUTI-2PL=Q

Сез бер минутка миңа ручканы биреп тора алмассызмы?

Сез бер минут-ка миңа ручка-ны бир-еп тор-а
you(PL) one minute-DAT I.DAT pen-ACC give-CVB.PFV stand-CVB.SIM
ал-мас-сыз=мы?
take-NEG.PTCP.FUTI-2PL=Q

[85] (13) あの人は中国語が読めます。／あの人は中国語を読むことができます。<Он умеет читать по-китайски.>

Яп.-Тат.:

Ул кеше кытай телендә укый ала.

Ул кеше кытай тел-ен-дә укы-й ал-а.
that man Chinese tongue-3.POSS-LOC read-CVB.SIM take-IND.IND.PRS

/ Ул кеше кытай телен укырлык (дәрәжәдә) белә.

/ Ул кеше кытай тел-е-н укы-р-лык (дәрәжә-дә)
/ that man Chinese tongue-3.POSS-ACC read-PTCP.FUTI-ADJVLZ level-LOC
бел-ә.
know-IND.IND.PRS

Рус.-Тат.:

Ул кытайча укый белә (ала).

Ул кытай-ча укы-й бел-ә (ал-а).
that China-ADV LZ read-CVB.SIM know-IND.IND.PRS take-IND.IND.PRS

[86] (14) 明かりが暗くて、ここに何て書いてあるのか、読めない。<Темно, не могу прочитать что тут написано.>

タタール語：特集補遺データ「受動表現」「アスペクト」「モダリティ」「ヴォイスとその周辺」他，風間 伸次郎
Tatar: 'Passive expression', 'Aspect', 'Modality', 'Voice and related expressions' etc., Shinjiro Kazama

Яп.-Тат.:

Ут караңгы булганлыктан, монда ниләр язылган(ы) укырлык түгел.

Ут караңгы бул-ган-лык-тан, монда ни-ләр яз-ыл-ган(-ы)
fire dark be-PTCP.PFV-NMLZ-ABL here what-PL write-PASS-PTCP.PFV-3.POSS
укы-р-лык түгел.
read-PTCP.FUTI-ADJVLZ not

Рус.-Тат.:

Караңгы, монда ниләр язганны укый алмыйм.

Караңгы, монда ни-ләр яз-ган-ны укы-й ал-мый-м.
dark here what-PL write-PTCP.PFV-ACC read-CVB.SIM take-NEG.PRS-1SG

[87] (15) (朝早く出発したから) 彼らはもう着いているはずだ。 / もう着いたに違いない。 <(Они выехали рано утром) и уже должны были добраться. / и уже наверняка добрались.>

Яп.-Тат.:

Иртә белән иртүк китеп, алар инде килеп житкән булырга тиеш.

Иртә белән иртүк кит-еп, алар инде кил-еп жит-кән
morning with early leave-CVB.PFV that.PL already come-CVB.PFV reach-PTCP.PFV
бул-ырга тиеш.
be-INF should

/ , алар инде килеп житкән, (дисәк) бер дә ялгыш булмас.

/ , *алар инде кил-еп жит-кән, (ди-сә-к) бер дә ялгыш*
/ , that.PL already come-CVB.PFV reach-PTCP.PFV say-CVB.COND-1PL one CUM wrong
бул-мас.
be-NEG.PTCP.FUTI

Алар иртә белән иртүк киттеләр, һәм инде барып житкән булырга тиешләр. / инде ничишкесез барып житкәннәр.

Алар иртә белән иртүк кит-те-ләр, һәм инде бар-ып жит-кән
that.PL morning with early leave-IND.PST-PL and already go-CVB.PFV reach-PTCP.PFV
бул-ырга тиеш-ләр. / инде нич # шик-сез бар-ып жит-кән-нәр.
be-INF should-PL / already any-doubt-ABE go-CVB.PFV reach-PTCP.PFV-PL

[88] (16) (あの人は) 今日हतぶん来ないだろう。<(Он) завтра, наверное, не придет.>

Яп.-Тат.:

Ул кеше бүген килмәстер бугай.

Ул кеше бүген кил-мәс=тер бугай.
that man today come-NEG.FUTI=INDF apparently

Ул иртәгә килмәстер.

Ул иртәгә кил-мәс=тер.
that tomorrow come-PTCP.FUTI=INDF

[89] (17) 彼らがまだ来ないなんて, きっと途中で車が壊れたんじゃないか。<Они пока не приехали: наверняка где-то по дороге сломалась машина!>

Яп.-Тат.:

Алар әлегә килмәделәр, юлда машиналары ватылмаганмы икән, дип шикләнәм.

Алар әлегә кил-мә-де-ләр, юл-да машина-лар-ы ват-ыл-ма-ган=мы
that.PL yet come-NEG-IND.PST-PL road-LOC car-PL-3.POSS break-PASS-NEG-PTCP.PFV=Q
икән, ди-п шиклән-ә-м.
COR.PTCP.PFV say-CVB.PFV doubt-IND.IND.PRS-1SG

Рус.-Тат.:

Алар әлегә килмәделәр: бәлки юлда кайдадыр машиналары ватылгандыр!

Алар әлегә кил-мә-де-ләр: бәлки юл-да кайда=дыр
that.PL yet come-NEG-IND.PST=PL probably road-LOC where=INDF(somewhere)
машина-лар-ы ват-ыл-ган=дыр!
car-PL-3.POSS break-PASS-PTCP.PFV=INDF

[90] (18) さあ, (昼間だからあの人は家に) いるかもしれないし, いないかもしれない。<Хм-м-м... (Сейчас день, поэтому) его может не быть дома. (lit.) Хм, (сейчас дневное время, поэтому он) может быть дома, а может и не быть.>

タタール語：特集補遺データ「受動表現」「アスペクト」「モダリティ」「ヴォイスとその周辺」他，風間 伸次郎
Tatar: 'Passive expression', 'Aspect', 'Modality', 'Voice and related expressions' etc., Shinjiro Kazama

Хэзер, көндөзге ара булганга, ул кеше өйдөме, юкмы икэн=леге билгесез.

Хэзер, көндөз-ге ара бул-ган-га, ул кеше өй-дө=ме, юк=мы
now noon-ADJVLZ gap be-PTCP.PFV-DAT that man house-LOC=Q no=Q
икэн-лег-е билге-сез.
COR.PTCP.PFV-NMLZ-3.POSS sign-ABE

Һм-м-м..(Хэзер көндөз, шуңар күрә) ул өйдә булмаска мөмкин.

Һм-м-м. (Хэзер көндөз, [шуңар күр-ә]) ул өй-дә бул-маска
INTJ now noon therefore[that.DAT look-CVB.SIM]) that house-LOC be-NEG.INF
мөмкин.
possible

Һм-м-м..(хэзер көндөзгө вакыт, шуңар күрә ул) өйдә булырга мөмкин, һәм булмаска мөмкин.

Һм-м-м..(хэзер көндөз-гө вакыт, [шуңар күр-ә] ул)
INTJ now noon-ADJVLZ time therefore[that.DAT look-CVB.SIM]
өй-дә бул-ырга мөмкин, һәм бул-маска мөмкин.
that house-LOC be-INF possible and be-PTCP.FUT.I.NEG-DAT

[91] (19) (額に触ってみて) どうもあなたは熱があるようだ。<(Потрогав рукой лоб) У тебя, похоже, температура…>

Яп.-Тат.:

(Маңгайны тиеп (кагылып) карагач) Күрәсең, синдә температура бар.

(Маңгай-ны ти-еп (кагыл-ып) кара-гач) Күр-ә-сең,
forehead-ACC touch-CVB.PFV touch-CVB.PFV look-CVB.ANT look-IND.PRS-2SG(apparently)
син-дә температура бар.
you-LOC fever exist

Рус.-Тат.:

(Маңгайга тиеп (кагылып) карап) Синдә температура бар кебек.

(Маңгай-га ти-еп (кагыл-ып) кара-п) Син-дә температура бар
forehead-ACC touch-CVB.PFV touch-CVB.PFV look-CVB.PFV you-LOC fever exist
кебек.
like

[92] (20) (天気予報によれば) 明日は雨が降るそうだ。<(По прогнозу погоды) завтра будет дождь.>

Нава торышы фаразы буенча, иртәгә яңгыр явуы көтелә.

Нава торыш-ы фараз-ы буенча, иртәгә яңгыр яв-у-ы
air condition-3.POSS forecast-3.POSS according.to tomorrow rain rain-VN-3.POSS
көт-ел-ә.
wait-PASS-IND.PRS

[93] (21) もしお金があつたら, あの車を買うんだけれどなあ。<Будь у меня деньги, я бы эту машину купил...>

Яп.-Тат.:

Әгәр акча булса, теге машинаны сатып алырга булыр иде.

Әгәр акча бул-са, теге машина-ны сат-ып ал-ырга бул-ыр
if money be-CVB.COND that car-ACC buy[sell-CVB.PFV take]-INF be-PTCP.FUT I
иде.
COP.IND.PST

Рус.-Тат.:

Акчам булса, мин ул машинаны сатып алыр идем.

Акча-м бул-са, мин ул машина-ны сат-ып ал-ыр
money-1SG.POSS be-CVB.COND I that car-ACC buy[sell-CVB.PFV take]-CVB.PFV
иде-м.
take-PTCP.FUT I

[94] (22) もしあなたが教えてくれていなかったら, 私はそこにたどり着けなかったでしょう。
<Если бы ты мне не объяснил, я бы сам дорогу туда не нашел.>

Син миңа әйтмәгән булсаң, мин анда барып житмәгән булыр идем.

Син миңа әйт-мә-гән бул-са-ң, мин анда бар-ып
you I.DAT tell-NEG-PTCP.PFV be-CVB.COND-2SG I that.LOC go-CVB.PFV
жит-мә-гән бул-ыр иде-м.
reach-NEG-PTCP.PFV be-PTCP.FUT I COP.IND.PST-1SG

[95] (23) (あの人は) 街へ行きたがっている。<(Он) хочет пойти в город.>

Теге кеше шәһәргә барырга тели (теләп тора).

Теге кеше шәһәр-гә бар-ырга тели (телә-п тор-а).

that man city-DAT go-INF want.IND.PRS want-CVB.PFV stand-IND.PRS

[96] (24) 僕にもそれを少し飲ませろ。<Дай(те) и мне немного попить (воды)!>

Яп.-Тат.:

Миңа да шуны берәз эчереgez!

Миңа да шуны берәз эч-ер-егез!

I.DAT CUM that.ACC a.little drink-CAUS-IMP.2PL

Рус.-Тат.:

Миңа да эчәргә (су) бир(егез)!

Миңа да эч-әргә (су) бир(-егез)!

I.DAT CUM drink-INF water give-IMP.2PL

[97] (25) これはあの人に持って行かせろ／持って行かせよう。<Давай поручим ему это отнести.
／ Поручи ему это отнести.>

Яп.-Тат.:

Моны теге кешегә алып бардыртыйк/ алып бардырт.

Моны теге кеше-гә ал-ып бар-дыр-т-ыйк/ ал-ып

this.ACC that man-DAT take-CVB.PFV reach-CAUS-CAUS-OPT.1PL take-CVB.PFV

бар-дыр-т.

reach-CAUS-CAUS.IMP

Моны аңар алып барырга кушыйк. / Аңар моны алып барырга куш.

Моны аңар ал-ып бар-ырга куш-ыйк. / Аңар моны

this.ACC that.DAT take-CVB.PFV go-INF command-OPT.1PL / that.DAT this.ACC

ал-ып бар-ырга куш.

take-CVB.PFV go-INF command.IMP

[98] (26) そのテーブルの上のお菓子は後で食べなさい。<Сладости, которые на столе, съешь потом.>

Яп.-Тат.:

Шул өстәлдәге тәм-томнарны соңрак ашап куюгыз.

Шул өстәл-дә-ге [тәм#том]-нар-ны соң-рак аша-п куй-ыгыз.
that table-LOC-ADJV LZ sweet[sweet#sweet]-PL-ACC late-COMP eat-CVB.PFV put-IMP.2PL

Рус.-Тат.:

Өстәлдәге тәм-томнарны соңыннан ашап куй.

Өстәл-дә-ге тәмтом-нар-ны соң-ын-нан аша-п куй.
table-LOC-ADJV LZ sweet-PL-ACC late-3.POSS-ABL eat-CVB.PFV put.IMP

[99] (27) もっと早く来ればよかった。<Нужно было нам раньше приходиться...>

Яп.-Тат.:

Тагын да иртәрәк килсәм яхшы булыр иде.

Тагын да иртә-рәк кил-сә-м яхшы бул-ыр иде.
more CUM early-COMP come-CVB.COND-1SG good be-PTCP.FUT I COP.IND.PST

Рус.-Тат.:

Безгә иртәрәк килергә кирәк иде.

Без-гә иртә-рәк кил-ергә кирәк иде.
we-DAT early-COMP come-INF necessary COP.IND.PRS

[100] (28) あなたも一緒に行ったら（どうですか）？<Ты не хотел бы пойти с нами?>

Яп.-Тат.:

Син дә (безнең белән) бергә барсаң (ничек булыр?).

Син дә (без-нең белән) бергә бар-са-ң (ничек бул-ыр?).
you CUM we-GEN with together go-CVB.COND-2SG how be-PTCP.FUT I

Рус.-Тат.:

Син безнең белән бергә барырга теләмисеңме?

Син без-нең белән бергә бар-ырга телә-ми-сең=ме?
you we-GEN with together go-INF want-NEG.IND.PRS-2SG=Q

[101] (29) オレがそんなこと知るか。<Откуда я знаю?! / Откуда мне знать?!>

Яп.-Тат.:

Мин андый нәрсә(не) {беләмме? / беләм дисеңме?}

Мин андый нәрсә(-не) {бел-ә-м=ме? / бел-ә-м ди-сең=ме?}

I such thing-ACC know-IND.PRS-1SG=Q / know-IND.PRS-1SG say.IND.PRS-2SG=Q

Рус.-Тат.:

Мин кайдан белим? / Каян белим?

Мин кайдан бел-им? / Каян(<кайдан) бел-им?

I where.ABL know-OPT.1SG / where.ABL know-OPT.1SG

[102] (30) これを作った（料理した）のは，お母さんだよな？ いいえ，私が作ったのよ。<- Это, ведь, твоя мама приготовила?- Нет, это я сама.>

Моны ясаучы (пешерүче) әниегезме, шулай мы?

Моны яса-учы (пешер-үче) әни-егез=ме, шулай=мы?

this.ACC make-NMLZ cook-NMLZ mother-2PL.POSS=Q so=Q

Юк, мин ясадым.

Юк, мин яса-ды-м.

no I make-IND.PST-1SG

- Моны әниң әзерләде, шулаймы?

Моны әни-ң әзер-лә-де, шулай=мы?

this.ACC mother-2SG.POSS ready-VBLZ-IND.PST so=Q

- Юк, мин үзем.

Юк, мин үз-ем.

no I oneself-1SG.POSS

6. 他動性

[103](1) a. 彼はそのハエを殺した。<Он убил эту муху.>

Ул шушы чебенне үтерде.

Ул шушы чебен-не үтер-де.

that this fly-ACC kill-IND.PST

[104] (1) b. 彼はその箱を壊した。<Он сломал этот ящик.>

Ул шул тартманы ватты.

Ул шул тартма-ны ват-ты.

that that box-ACC break-IND.PST

[105] (1) c. 彼はそのスープを温めた。<Он подогрел этот суп.>

Ул шул ашны жылытты.

Ул шул аш-ны жылыт-ты.

that that meal-ACC warm.up-IND.PST

[105] (1) d. 彼はそのハエを殺したが、死ななかつた。(発話可能かどうか?) <Он убил эту муху, но она не сдохла.>

Яп.-Тат.:

Ул теге чебенне үтергән булса да, (теге) үлмәде.

Ул теге чебен-не үтер-гән бул-са да, (теге) үл-мә-де.

that that fly-ACC kill-PTCP.PFV be-CVB.COND CUM that die-NEG-IND.PST

Рус.-Тат.:

Ул чебенне үтерде, ләкин ул үлмәде.

Ул чебен-не үтер-де, ләкин ул үл-мә-де.

that fly-ACC kill-IND.PST but that die-NEG-IND.PST

[106] (2) b. 彼女は彼の足を蹴った。<Она пнула его по ноге.>

Яп.-Тат.:

Бу хатын-кыз аның аягын(а) типте.

Бу [хатын#кыз] аның {аяг-ы-н / аяг-ын-а} туп-те.

this woman[woman#girl] that.GEN {foot-3.POSS-ACC / foot-3.POSS-DAT} kick-IND.PST

[107] (2) c. 彼はその人にぶつかった（故意に）。<Он толкнул этого человека (намеренно).>

Яп.-Тат.:

Ул шул кешегә (юри) бәрелде.

Ул шул кеше-гә (юри) бәр-ел-де.

that that man-DAT purposely strike-PASS-IND.PST

Рус.-Тат.:

Ул бу кешене (юри) этте.

Ул бу кеше-не (юри) эт-те.

that this man-ACC purposely push-IND.PST

[108] (2) d. 彼はその人にぶつかった（うっかり）。<Он столкнулся с этим человеком (случайно).>

Ул шул кешегә (ялгыш) бәрелде.

Ул шул кеше-гә (ялгыш) бәр-ел-де.

that that man-DAT carelessly strike-PASS-IND.PST

[109] (3) a. あそこに人が数人見える。<Я вижу там несколько человек.>

Яп.-Тат.:

Мин анда берничә кеше күрәм.

Мин анда берничә кеше күр-ә-м.

I that.LOC several man look-IND.PRS-1SG

[110] (3) b. 彼はその家を見た。<Он видел этот дом.>

Ул бу өйне күрде.

Ул бу өй-не күр-де.

that this house-ACC look-IND.PST

[111] (3) c. 誰かが叫んだのが聞こえた。<Послышался чей-то крик.>

Яп.-Тат.:

Кемдер кычкырганы ишетелде.

Кем=дер кычкыр-ган-ы ишет-ел-де.

someone[who=INDF] shout-PTCP.PFV-3.POSS listen-PASS-IND.PST

Рус.-Тат.:

Кемнеңдер кычкыруы ишетелде.

Кем-нең=дер кычкыр-у-ы ишет-ел-де.

who-GEN=INDF shout-VN-3.POSS listen-PASS-IND.PST

[112] (3) d. 彼はその音を聞いた。<Он услышал этот звук.>

Ул бу тавышны ишетте.

Ул бу тавыш-ны ишет-те.

that this sound-ACC listen-IND.PST

[113] (4) a. 彼は（なくした）鍵を見つけた。<Он нашел (потерянный) ключ.>

Ул югалган ачкычны тапты.

Ул югал-ган ачкыч-ны тап-ты.

that be.lost-PTCP.PFV key-ACC find-IND.PST

[114] (4) b. 彼は椅子を作った。<Он сделал стул.>

Ул урындык ясады. (Ул урындыкны ясады.)

Ул урындык яса-ды. (Ул урындык-ны яса-ды.)

that chair make-IND.PST that chair-ACC make-IND.PST

[115] (5) a. 彼はバスを待っている。<Он ждет автобуса.>

Ул автобус көтеп тора. (Ул автобусны көтеп тора.)

Ул автобус көт-еп тор-а. (Ул автобус-ны көт-еп

that bus wait-CVB.PFV stand-IND.PRS that bus-ACC wait-CVB.PFV

тор-а.)

stand-IND.PRS

[116] (5) b. 私は彼が来るのを待っていた。<Я ждал, когда он придет.>

Мин ул килгәнне көтеп тордым.

Мин ул кил-гән-не көт-еп тор-ды-м.

I that come-PTCP.PFV-ACC wait-CVB.PFV stand-IND.PST-1SG

[117] (5) c. 彼は財布を探している。<Он ищет кошелек.>

Ул акча янчыгын эзләп маташа.

Ул акча янчыг-ы-н эзлә-п маташ-а.

that wallet[money pocket]-3.POSS-ACC look.for-CVB.PFV try-IND.PRS

[118] (6) a. 彼はいろいろなことをよく知っている。<Он хорошо знает разные вещи.>

Ул төрле-төрле нәрсәләр белә.

Ул төрле#төрле нәрсә-ләр бел-ә.

that different#different thing-PL know-IND.PRS

[119] (6) b. 私はあの人を知っている。<Я знаю этого человека.>

Мин ул кешене (танып) беләм.

Мин ул кеше-не (таны-п) бел-ә-м.

I that man-ACC recognize-CVB.PFV know-IND.PRS-1SG

[120] (6) c. 彼には中国語がわかる。<Он знает китайский язык.>

Ул кытай телен аңлый. (Аңар кытай теле аңлашыла)

Ул кытай тел-е-н аңлай. (Аңар кытай тел-е

that Chinese tongue-3.POSS-ACC understand.IND.PRS that.PL.DAT Chinese tongue-3.POSS

аңла-ш-ыл-а)

understand-RECP-PASS-IND.PRS

[121] (7) a. あなたはきのう私が言ったことを覚えていますか？<Вы помните, что я говорил вчера?>

Сез кичэ мин эйткэн нэрсэне хэтерлисезме?

Сез кичэ мин эйт-кэн нэрсэ-не хэтерли-сез=ме?
you(PL) yesterday I say-PTCP.PFV thing-ACC remember.IND.PRS-2PL=Q

[122] (7) b. 私は彼の電話番号を忘れてしまった。<Я забыл его номер телефона.>

Мин аның телефон номерын оныттым.

Мин аның телефон номер-ы-н оныт-ты-м.
I that.GEN telephone number-3.POSS-ACC forget-IND.PST-1SG

[123] (8) a. 母は子供たちを深く愛していた。<Мать горячо любила своих детей.>

Энием балаларын бик нык ярата иде (яратты).

Эни-ем бала-лар-ы-н бик нык ярат-а иде
mother-1SG.POSS child-PL-3.POSS-ACC very strong love-IND.PRS COP.IND.PST
(ярат-ты).
love-IND.PST

[124] (8) b. 私はバナナが好きだ。<Я люблю бананы.>

Мин банан яратам.

Мин банан ярат-а-м.
I banana love-IND.PRS-1SG

[125] (8) c. 私はあの人が嫌いだ。<Я не люблю этого человека.>

Мин ул кешене күрэ алмыйм.

Мин ул кеше-не күр-э ал-мый-м.
I that man-ACC look-CVB.SIM take-NEG.IND.PRS-1SG

[126] (9) a. 私は靴が欲しい。<Мне нужны ботинки.>

Миңа аяк киеме кирэк.

Миңа аяк кием-е кирэк.
I.DAT shoes[foot cloth-3.POSS] necessary

[127] (9) b. 今、彼にはお金が要る。<Сейчас он нуждается в деньгах.>

Хэзер аңа акча кирэк.

Хэзер аңа акча кирэк.

now that.DAT money necessary

[128] (10) a. (私の) 母は (私の) 弟がうそをついたのに怒っている。<(Моя) мать сердится на (моего) брата за то, что он солгал.>

Әнием энем ялганлаганга ачуы чыга.

Әни-ем эне-м ялган-ла-ган-га ачу-ы
mother-1SG.POSS y.brother-1SG.POSS lie-VBLZ-PTCP.PFV-DAT anger-3.POSS

чыг-а.

get.out-IND.PRS

[129] (10) b. 彼は犬が怖い。<Он боится собак.>

Ул этләрдән курка.

Ул эт-ләр-дән курк-а.

that dog-PL-ABL fear-IND.PRS

[130] (11) a. 彼は父親に似ている。<Он похож на своего отца.>

Ул әтисенә охшаган.

Ул әти-сен-ә охша-ган.

that father-3.POSS-ACC resemble-PTCP.PFV

[131] (11) b. 海水は塩分を含んでいる。<Морская вода содержит соль.>

Диңгез суында тоз бар.

Диңгез су-ын-да тоз бар.

sea water-3.POSS-LOC salt exist

- [132] (12) a. 私の弟は医者だ。<Мой брат - врач.>
 Энем табиб.
 Эне-м табиб.
 y.brother-1SG.POSS doctor
- [133] (12) b. 私の弟は医者になった。<Мой брат стал врачом.>
 Энем табиб булды.
 Эне-м табиб бул-ды.
 y.brother-1SG.POSS doctor be-IND.PST
- [134] (13) a. 彼は車の運転ができる。<Он может водить машину.>
 Ул машина йөртә белә.
 Ул машина йөрт-ә бел-ә.
 that car drive-CVB.SIM know-IND.PRS
- [135] (13) b. 彼は泳げる。<Он умеет плавать.>
 Ул йөзә белә.
 Ул йөз-ә бел-ә.
 that swim-CVB.SIM know-IND.PRS
- [136] (14) a. 彼は話をするのが上手だ。<Он хорошо рассказывает.>
 Ул сөйләшергә оста.
 Ул сөйлә-ш-ергә оста.
 that speak-RECP-INF skilled
- [137] (14) b. 彼は走るのが苦手だ。<Он плохо бегают.>
 Ул йөггергә оста түгел.
 Ул йөггер-ергә оста түгел.
 that run-INF skilled not

[138] (15) a. 彼は学校に着いた。<Он пришел в школу.>

Ул мәктәпкә килде.

Ул мәктәп-кә кил-де.

that school-DAT come-IND.PST

[139] (15) b. 彼は道を渡った／横切った。<Он перешел / пересек дорогу.>

Ул юлны кичте / Ул юл аркылы чыкты.

Ул юл-ны кич-те / Ул юл аркылы чык-ты.

that road-ACC cross-IND.PST / that road through get.out-IND.PST

[140] (15) c. 彼はあの道を通った。<Он прошел по этой дороге.>

Яп.-Тат.:

Ул шул юлны тотты.

Ул шул юл-ны тот-ты.

that that road-ACC take-IND.PST

Рус.-Тат.:

Ул бу юлдан барды.

Ул бу юл-дан бар-ды.

that this road-ABL go-IND.PST

[141] (16) a. 彼はお腹を空かしている。<Он проголодался.>

Яп.-Тат.:

Аның карны ач(ты).

Аның карын-ы ач(-ты).

that.GEN stomach-3.POSS be.hungry-IND.PST

[142] (16) b. 彼は喉が渴いている。<Он хочет пить.>

Яп.-Тат.:

Аның тамагы кипте.

Аның тамаг-ы кип-те.

that.GEN throat-3.POSS dry.up-IND.PST

[143] (17) a. 私は寒い。<Мне холодно.>

Миңа салкын (суык).

Миңа салкын (суык).

I.DAT cold cold

[144] (17) b. 今日は寒い。<Сегодня холодно.>

Бүген салкын (суык).

Бүген салкын (суык).

today cold cold

[145] (18) a. 私は彼を手伝った／助けた。<Я помог ему / выручил его.>

Яп.-Тат.:

Мин аңа {ярдәм кулы суздым / булыштым}.

Мин аңа {ярдәм кул-ы суз-ды-м / булыш-ты-м}.

I that.DAT {support hand-3.POSS stretch.out-IND.PST-1SG / help-IND.PST-1SG}

[146] (18) b. 私は彼がそれを運ぶのを手伝った。<Я помог ему донести это.>

Мин аңа шуны алып барырга булыштым.

Мин аңа шуны ал-ып бар-ырга булыш-ты-м.

I that.DAT that.ACC take-CVB.PFV go-INF help-IND.PST-1SG

[147] (19) a. 私はその理由を彼に訊いた。<Я спросил у него о причине.>

Яп.-Тат.:

Мин шуның сәбәбен аннан сорадым.

Мин шуның сәбәб-е-н аннан сора-ды-м.

I that.GEN reason-3.POSS-ACC that.ABL ask-IND.PST-1SG

Рус.-Тат.:

Мин аннан сәбәбен сорадым.

Мин аннан сәбәб-е-н сора-ды-м.

I that.ABL reason-3.POSS-ACC ask-IND.PST-1SG

[148] (19) b. 私はそのことを彼に話した。<Я рассказал ему об этом.>

Мин шуның турыда аңар сөйләдем.

Мин шуның турыда аңар сөйлә-де-м.

I that.GEN about that.DAT speak-IND.PST-1SG

[149] (20) 私は彼に会った。<Я встретил его.>

Мин аны каршыладым. (Мин аны очраттым).

Мин аны каршы-ла-ды-м. (Мин аны очра-т-ты-м).

I that.ACC opposite-VBLZ-IND.PST-1SG I that.ACC meet-CAUS-IND.PST-1SG

7. 連用修飾構文

[150](1) 彼はいつも新聞を読みながらご飯を食べる。 <Он всегда ест, читая газету.>

Ул гел газета укый-укый ашый.

Ул гел газета укы-й#укы-й ашый.

that always newspaper read-CVB.SIM#read-CVB.SIM eat.IND.PRS

[151](2) (私は) 昨日は 10 時に家に帰って、少しテレビを見て (から)、寝ました。 <(Я) вчера вернулся домой в 10 часов, немного посмотрел телевизор и (после этого) лег спать.>

Мин кичә сәгать ун-да өйгә кайтып, берәз телевизор карап, шуннан йокларга яттым.

Мин кичә сәгать ун-да өй-гә кайт-ып, берәз телевизор

I yesterday hour ten-LOC house-DAT come.back-CVB.PFV a.little TV

кара-п, шуннан йокла-рга ят-ты-м.

look-CVB.PFV that.ABL sleep-INF lie-IND.PST-1SG

[152](3) (私は) 昨日階段で転んで、ケガをしてしまった。 <(Я) вчера упал с лестницы и получил травму.>

Мин кичә баскычтан егылып, жәрәхәтләндем.

Мин кичә баскыч-тан ег-ыл-ып, жәрәхәт-лә-н-де-м.

I yesterday stairs-ABL knock.down-PASS-CVB.PFV injury-VBLZ-PASS-IND.PST-1SG

- [153](4) 今日も父は会社に行って、兄は大学に行った。 <Сегодня отец опять пошел на работу, а брат пошел в институт.>

Яп.-Тат.:

Бүген дә әти эшкә китеп, абыем университетка китте.

Бүген дә әти эш-кә кит-еп, абый-ым университет-ка
today CUM father work-DAT leave-CVB.PFV e.brother-1SG.POSS university-DAT

кит-те.

leave-IND.PST

Рус.-Тат.:

Бүген дә әти эшкә китте, ә абыем универга китте.

Бүген дә әти эш-кә кит-те, ә абый-ым универ-га
today CUM father work-DAT leave-IND.PST INTJ e.brother-1SG.POSS university-DAT

кит-те.

leave-IND.PST

- [154](5) (あの人は)今日は帽子をかぶって歩いてた。 <(Этот человек) сегодня надел шляпу и гулял.>

Теге кеше бүген эшләпә киеп жәяү йөрде.

Теге кеше бүген эшләпә ки-еп жәяү йөр-де.

that man today hat wear-CVB.PFV on.foot walk-IND.PST

- [155](6) (私は)休みの日はいつも本を読んだり、テレビを見たりしています。 <В выходные дни (я) всегда читаю книги или смотрю телевизор.>

Яп.-Тат.:

Мин ял көнне гел китап укып, телевизор карап ятам.

Мин ял көн-не гел китап укы-п, телевизор кара-п ят-а-м.

I rest day-ACC always book read-CVB.PFV TV look-CVB.PFV lie-IND.PRS-1SG

タタール語：特集補遺データ「受動表現」「アスペクト」「モダリティ」「ヴォイスとその周辺」他，風間 伸次郎
Tatar: 'Passive expression', 'Aspect', 'Modality', 'Voice and related expressions' etc., Shinjiro Kazama

Рус.-Тат.:

Ял көннәрендә мин һәрвакыт китап укыйм яки телевизор карыйм.

Ял көн-нәр-ен-дә мин һәрвакыт китап укы-й-м яки телевизор
rest day-PL-3.POSS-LOC I every.time book read-IND.PRS-1SG or TV
карый-м.
look.IND.PRS-1SG

[156](7) 時間がないから、急いで行こう。 <Времени нет, поэтому пойдем быстрее.>

Яп.-Тат.:

Вакытым булмаганга күрә, ашыгыйк.

Вакыт-ым бул-ма-ган-га күр-ә, ашыг-ыйк.
time-1SG.POSS be-NEG-PTCP.PFV-DAT therefore[look-CVB.SIM] make.haste-OPT.1PL
Рус.-Тат.:

Вакыт юк, шуңар тизрәк барыйк.

Вакыт юк, шуңар тиз-рәк бар-ыйк.
time nothing that.DAT fast-COMP go-OPT.1PL

[157](8) 昨日は頭が痛かったので、いつもより早く寝ました。 <Вчера болела голова, поэтому уснул раньше, чем обычно.>

Кичә башым авыртканлыктан, гадәттәгедән иртәрәк йокларга яттым.

Кичә баш-ым авырт-кан-лык-тан, гадәт-тә-ге-дән иртә-рәк
yesterday head-1SG.POSS ache-PTCP.PFV-NMLZ-ABL usual-LOC-ADJVLZ-ABL early-COMP
йокла-рга ят-ты-м.
sleep-INF lie-IND.PST-1SG

(Кичә башым авыртканга күрә, гадәттәгедән иртәрәк йокларга яттым.)

(Кичә баш-ым авырт-кан-га күр-ә,
yesterday head-1SG.POSS ache-PTCP.PFV-DAT therefore[look-CVB.SIM]
гадәт-тә-ге-дән иртә-рәк йокла-рга ят-ты-м.)
usual-LOC-ADJVLZ-ABL early-COMP sleep-INF lie-IND.PST-1SG

[158](9) あの人は本を買いに行った。 <Этот человек пошел покупать книгу.>

Теге кеше китап сатып алырга китте.

Теге кеше китап сат-ып ал-ырга кит-те.

that man book buy[sell-CVB.PFV take]-INF leave-IND.PST

[159](10) (彼は) 外が良く見えるように窓を開けた。 <(Он) открыл окно, чтобы лучше видеть улицу.>

Ул тышъяк яхшы күренсен өчен тәрәзәне ачты.

Ул [тыш#як] яхшы күр-ен-сен өчен тәрәзә-не ач-ты.

that outside[out#side] good look-PASS-IMP.3 for window-ACC open-IND.PST

[160](11) ここでは夏になると、よく雨が降ります。 <Когда наступает лето, здесь часто идут дожди.>

Монда жэй житү белән, яңгырлар еш ява.

Монда жэй жит-ү белән, яңгыр-лар еш яв-а.

here summer reach-VN with rain-PL often rain-IND.PRS

[161](12) 窓を開けると、冷たい風が入って来た。 <Когда открыли окно, начал задувать холодный вечер.>

Тәрәзәне ачу белән, салкын жил килеп керде /үтеп керде.

Тәрәзә-не ач-у белән, салкын жил кил-еп кер-де / үт-еп

window-ACC open-VN with cold wind come-CVB.PFV enter-IND.PST / pass-CVB.PFV

кер-де.

enter-IND.PST

[162](13) 坂を上ると、海が見えた。 <Когда поднялся по склону, стало видно море.>

Калкулыкка менү белән диңгез күренде.

Калкулык-ка мен-ү белән диңгез күр-ен-де.

hill-DAT climb-VN with sea look-PASS-IND.PST

[163](14) 明日雨が降ったら、私はそこに行かない。 <Если завтра будет дождь, я туда не пойду.>

Иртәгә яңгыр яуса, мин анда бармыйм / бармаячакмын.

Иртәгә яңгыр яу-са, мин анда бар-мый-м /
 tomorrow rain rain-CVB.COND I that.LOC go-NEG.IND.PRS-1SG /
бар-ма-ячак-мын.
 go-NEG-PTCP.FUTII-1SG

[164](15) もっと早く起きればよかったなあ。 <Лучше бы я проснулся раньше.>

Яп.-Тат.:

Тагын да (күпкә) иртәрәк уянган (торган) булсам, яхшы булыр иде.

Тагын да (күп-кә) иртә-рәк уян-ган (тор-ган)
 more CUM much[many-DAT] early-COMP wake.up-PTCP.PFV stand-PTCP.PFV
бул-са-м, яхшы бул-ыр иде.
 be-CVB.COND-1SG good be-PTCP.FUTI COP.IND.PST

Рус.-Тат.:

Иртүк торган булсам, яхшырак булыр иде.

Иртә=үк тор-ган бул-са-м, яхшы-рак бул-ыр иде.
 early=EMPH stand-PTCP.PFV be-CVB.COND-1SG good-COMP be-PTCP.FUTI COP.IND.PST

[165](16) あんなところに行かなければよかった。 <Лучше бы я туда не ходил.>

Ул урынга бармаган булса, яхшы булган булыр иде.

Ул урын-га бар-ма-ган бул-са, яхшы бул-ган бул-ыр
 that place-DAT go-NEG-PTCP.PFV be-CVB.COND good be-PTCP.PFV be-PTCP.FUTI
иде.
 COP.IND.PST

[166](17) 1 に 1 を足せば、2 になる。 <Если прибавить 1 к 1, получится 2.>

Бергә бер(не) кушсаң, ике була.

Бер-гә бер(-не) куш-са-ң, ике бул-а.
 one-DAT one-ACC add-CVB.COND-2SG two be-IND.PRS

[167](18) 駅に着いたら電話をしてください。 <Позвоните, когда приедете на станцию.>

Станциягә килгәч (килү белән), телефоннан шалтыратыгыз.

Станция-гә кил-гәч (кил-ү белән), телефон-нан шалтыра-т-ыгыз.
station-DAT come-CVB.ANT come-VN with telephone-ABL ring-CAUS-IMP.2PL

[168](19) 日曜日になったら、みんなで公園に行きたいなあ。 <Когда наступит воскресенье, хотелось бы всем вместе пойти в парк.>

Якшәмбе көне житкәч, бергәләп паркка барасым килә.

Якшәмбе көн-е жит-кәч, бергәләп парк-ка бар-асы-м
sunday day-3.POSS reach-CVB.ANT together park-DAT go-PTCP.FUTIII-1SG.POSS
кил-ә.
come-IND.PRS

[169](20) 明日雨が降ったら困るなあ。 <Плохо, если завтра пойдет дождь.>

Иртәгә яңгыр яуса, кыен.

Иртәгә яңгыр яу-са, кыен.
tomorrow rain rain-CVB.COND difficult

[170](21) 家に来るなら、電話をしてから来てください。 <Если пойдешь (ко мне) домой, сначала позвони и потом приходи.>

Яп.-Тат.:

Өемә килергә жыенсагыз, телефоннан шалтыратканнан соң килегез.

Өй-ем-ә кил-ергә жый-ен-са-гыз, телефон-нан
house-1SG.POSS-DAT come-INF gather-REFL-CVB.COND-2PL telephone-ABL
шалтырат-кан-нан соң кил-егез.
call-PTCP.PFV-ABL after come-IMP

タタール語：特集補遺データ「受動表現」「アスペクト」「モダリティ」「ヴォイスとその周辺」他，風間 伸次郎
Tatar: 'Passive expression', 'Aspect', 'Modality', 'Voice and related expressions' etc., Shinjiro Kazama

Рус.-Тат.:

Өемә килсән, башта шалтырат, аннары кил.

Өй-ем-ә кил-сә-ң, баш-та шалтырат, аннары
house-1SG.POSS-DAT come-CVB.COND-2SG head-LOC[at.first] call.IMP.2SG then
кил.
come.IMP

[171](22) 鳴ったら、教えてください。 <(Скоро прозвонит звонок) Когда прозвонит, скажите мне.>

Тиздән кыңгырау яңгыру белән (кыңгырау яңгыраса), хәбәр итегез.

Тиз-дән кыңгырау яңгыра-у белән (кыңгырау яңгыра-са), хәбәр
quick-ABL[soon] bell sound-VN with bell sound-CVB.COND message
ит-егез.
do-IMP.2PL

[172](23) もし鳴ったら、教えてください。 <(Может быть, прозвонит звонок) Если прозвонит, скажите мне.>

Бәлки тиздән кыңгырау яңгырар (кыңгырау яңгыраса), хәбәр бирегез.

Бәлки тиз-дән кыңгырау яңгыра-р (кыңгырау яңгыра-са),
maybe quick-ABL[soon] bell sound-PTCP.FUT I bell sound-CVB.COND
хәбәр бир-егез.
message give-IMP.2PL

[173](24) 働かざるもの食うべからず。／働かない者は、食べるべきではない。 <Кто не работает - тот не ест. / Тот, кто не работает, тот не должен есть.>

Яп.-Тат.:

Эшләмәгән ашамый. / Эшләмәгән кеше ашарга тиеш түгел.

Эшлә-мә-гән аша-мый. / Эшлә-мә-гән кеше аша-рга тиеш
work-NEG-PTCP.PFV eat-NEG.IND.PRS / work-NEG-PTCP.PFV man eat-INF should
түгел.
not

Рус.-Тат.:

Кем эшлэми, шул ашамый. / Кем эшлэми, шул ашарга тиеш түгел.

Кем эшлэ-ми, шул аша-мый. / Кем эшлэ-ми, шул аша-рга
who work-NEG.IND.PRS that eat-NEG.IND.PRS / who work-NEG.IND.PRS that eat-INF
тиеш түгел.
should not

[174](25) もう少しお金があったらなあ。 <Если бы у меня было чуть побольше денег!>

Яп.-Тат.:

Бераз күбрәк акча булса иде (икән)!

Бераз күб-рәк акча бул-са иде (икән)!
a.little many-COMP money be-CVB.COND COP.IND.PST COP.PTCP.PFV

Рус.-Тат.:

Минем акчам бераз күбрәк булса иде!

Минем акча-м бераз күб-рәк бул-са иде!
I.GEN money-1SG.POSS a.little many-COMP be-CVB.COND COP.IND.PST

[175](26) これも食べたら？ <Не хотите ли попробовать это тоже?>

Моны да ашап карасаң (ничек)?

Моны да аша-п кара-са-ң (ничек)?
this.ACC CUM eat-CVB.PFV look-CVB.COND-2SG how

[176](27) やりたいなら (自分の) 好きなようににやれば？ <Если хочешь это сделать, почему бы не сделать, как (тебе) нравится?>

Яп.-Тат.:

Эшлэмәкче булсаң, (үзең) яратканча эшлэсәң (ничек була)?

Эшлэ-мәкче бул-са-ң, (үз-ең) ярат-кан-ча
work-VOL be-CVB.COND-2SG oneself-2SG.POSS like-PTCP.PFV-ADVZ
эшлэ-сә-ң (ничек бул-а)?
work-CVB.COND-2SG how be-IND.PRS

タタール語：特集補遺データ「受動表現」「アスペクト」「モダリティ」「ヴォイスとその周辺」他，風間 伸次郎
Tatar: 'Passive expression', 'Aspect', 'Modality', 'Voice and related expressions' etc., Shinjiro Kazama

Рус.-Тат.:

Моны эшлэсең килсә, нигә үзең теләгәнчә эшләмәскә?

Моны эшлисе-ң кил-сә, нигә үз-ең
this.ACC work.PTCP.FUTIII-2SG.POSS come-CVB.COND why oneself-2SG.POSS
телә-гән-чә эшлә-мәскә?
want-PTCP.PFV-ADVZ work-NEG.INF

[177](28) このコップは落としても割れない。 <Этот стакан не разобьется, даже если его уронить.>

Яп.-Тат.:

Бу чынаяк төшсә дә ватылмаячак.

Бу чынаяк төш-сә дә ват-ыл-ма-ячак.
this cup fall-CVB.COND CUM break-PASS-NEG-PTCP.FUTII

Рус.-Тат.:

Бу стаканны төшерсәң дә, ул ватылмый.

Бу стакан-ны төш-ер-сә-ң дә, ул ват-ыл-мый.
this cup-ACC fall-CAUS-CVB.COND-2SG CUM that break-PASS-NEG.IND.PRS

[178](29) このリンゴは高かったのに、ちっとも甘くない。 <Это яблоко совсем не сладкое, хоть и дорогое.>

Яп.-Тат.:

Бу алма кыйбат булганлыктан (булуга курамастан) аз гына да баллы (татлы) түгел.

Бу алма кыйбат бул-ган-лык-тан (бул-у-га [кара-мас-тан])
this apple expensive be-PTCP.PFV-NMLZ-ABL be-VN-DAT in.spite.of[see-NEG.PTCP.FUTI-ABL]
аз гына да баллы (татлы) түгел.
a.little only CUM sweet sweet not

Рус.-Тат.:

Бу алма аз гына да татлы түгел, кыйммәт булуга карамастан.

Бу алма аз гына да татлы түгел, кыйммәт бул-у-га
this apple a.little only CUM sweet not expensive be-VN-DAT
[кара-мас-тан].

in spite of [look-NEG.PTCP.FUT I-ABL]

[179](30) 彼の家に行ってみたけれども、彼はいなかった。 <Я заходил к нему домой, но его не было.>

Яп.-Тат.:

Аның өенә барып караган идем дә, ул юк иде.

Аның өй-ен-ә бар-ып кара-ган иде-м дә, ул
that.GEN house-3.POSS-DAT go-CVB.PFV look-PTCP.PFV COP.IND.PST-1SG CUM that
юк иде.

nothing COP.IND.PST

Рус.-Тат.:

Мин аның өенә кәргән идем (кәреп чыккан идем), ләкин ул юк иде.

Мин аның өй-ен-ә кәргән иде-м (кәреп-ен
I that.GEN house-3.POSS-DAT enter-PTCP.PFV COP.IND.PST-1SG enter-CVB.PFV
чык-кан иде-м), ләкин ул юк иде.
go.out-PTCP.PFV COP.IND.PST-1SG however that nothing COP.IND.PST

[180](31) あの人が来るまで、私はここで待っています。 <Я буду ждать здесь, пока этот человек не придет.>

[181](32) あの人が来るまでに、食事を作っておきますよ。 <До того, как этот человек придет, я приготовлю еду.>

タタール語：特集補遺データ「受動表現」「アスペクト」「モダリティ」「ヴォイスとその周辺」他，風間 伸次郎
Tatar: 'Passive expression', 'Aspect', 'Modality', 'Voice and related expressions' etc., Shinjiro Kazama

Яп.-Тат.:

Ул кеше килү алдыннан ризыкны эзерләп куям.

Ул кеше кил-ү алд-ын-нан ризык-ны эзер-лә-п куй-а-м.

that man come-VN before-3.POSS-ABL food-ACC ready-VBLZ-CVB.PFV put-IND.PRS-1SG

Рус.-Тат.:

Ул кеше килгәнче, ризыкны эзерлим.

Ул кеше кил-гәнче, ризык-ны эзер-ли-м.

that man come-CVB.TER food-ACC ready-VBLZ.IND.PRS-1SG

8. 情報構造と名詞述語文

[182](1) 「えっ、サーシャが来たの?」「いや、サーシャじゃなくてコーリャが来たんだ。」<Э, Саша пришёл? - Нет, это не Саша, это Коля пришёл.>

Яп.-Тат.:

Әй, (Бу) Сашаның килүеме? Юк, Саша түгел, Коля килгән (бугай).

Әй, (Бу) Саша-ның кил-ү-е=ме? Юк, Саша түгел, Коля кил-гән

INTJ this PN-GEN come-VN-3.POSS=Q not PN not PN come-PTCP.PFV

(бугай).

apparently

Рус.-Тат.:

Әй, Саша килгәнме? Юк, Саша түгел, Коля килде.

Әй, Саша кил-гән=ме? Юк, Саша түгел, Коля кил-де.

INTJ PN come-PTCP.PFV=Q not PN not PN come-IND.PST

[183] (2) 「誰が来た (の)?」「サーシャが来たよ。」<Кто пришёл? - Саша.>

Яп.-Тат.:

(Бу) кемнең килүе (тагын)? Саша килгән!

(Бу) кем-нең кил-ү-е (тагын)? Саша кил-гән!

this who-GEN come-VN-3.POSS more PN come-PTCP.PFV

Рус.-Тат.:

Кем килде? Саша.

Кем кил-де? Саша.

who come-IND.PST PN

- [184] (3) 「サーシャの方が大きいんじゃないの?」「いや、サーシャじゃなくて、コーリヤの方が大きいんだよ。」(サーシャとコーリヤの背について話している状況で) <Разве Саша не выше? - Нет, Коля выше Саша.>

Яп.-Тат.:

Сашаның буе озынрак түгелмени? Юк, Сашаныкы түгел, Коляның буе озынрактыр.

Саша-ның буй-ы озын-рак түгел=ме=ни? Юк, Саша-ныкы түгел,
PN-GEN height-3.POSS long-COMP not=Q=what not PN=ADJVLZ not

Коля-ның буй-ы озын-рак=тыр.

PN-GEN height-3.POSS long-COMP=INDF

Рус.-Тат.:

Саша озынрак түгелмени? - Юк, Коля Сашадан озынрак.

Саша озын-рак түгел=ме=ни? - Юк, Коля Саша-дан озын-рак.

PN long-COMP not=Q=what - not PN PN-ABL long-COMP

- [185] (4) 「どうした(の)?」「うん、今、お客さんが来たんだ。」<По телефону: Что случилось? - Эм, только что пришёл посетитель.>

Телефоннан: Нәрсә булган (анда)? Эм, әле генә клиент килде.

Телефон-нан: Нәрсә бул-ган (анда)? Эм, [әле генә] клиент
telephone-ABL what be-PTCP.PFV that.LOC INTJ just.now[still only] visitor

кил-де.

come-IND.PST

- [186] (5) 「あの子供がコーリヤを叩いたんだって!?!」「いや、コーリヤじゃなくて、サーシャを叩いたんだよ。」<Этот ребёнок побил Колю?! - Нет, он побил не Колю, а Сашу.>

Теге бала Коляны кыйнаганмы эллә? Юк, Коляны түгел, Сашаны кыйнаган.

Теге бала Коля-ны кыйна-ган=мы эллә? Юк, Коля-ны түгел, Саша-ны
 that child pn-ACC beat-PTCP.PFV=Q or not pn-ACC not pn-ACC
кыйна-ган.
 beat-PTCP.PFV

[187] (6) 「赤い袋と青い袋があるけど、どっちを買う (の)?」「(私は) 青い袋を買うよ。」<Пакеты есть и красные и синие, ты какой возьмёшь? - Я возьму синий.>

”Кызыл сумка белән зәңгәр сумка бар да, кайсысын алырга исәп?” ”(Мин) зәңгәр сумканы (сатып) алам.”

”Кызыл сумка белән зәңгәр сумка бар да, кайсы-сы-н ал-ырга исәп?”
 red bag with blue bag exist CUM which-3.POSS-ACC take-INF counting
”(Мин) зәңгәр сумка-ны (сат-ып) ал-а-м.”
 I blue bag-ACC sell-CVB.PFV take-IND.PRS-1SG

[188] (7) 「サーシャはどうした?」「サーシャは朝からどっかへでかけたよ。」(例えば、朝少し遅く起きて来たサーシャの父親が、姿の見えないサーシャについて母親に尋ねている場面) <Где Саша? - Он куда-то ушёл ещё утром.>

Саша нишлэгән (Сашага ни булган)? Саша иртэдән (үк) каядыр китте!

Саша ни эшлә-гән (Саша-га ни бул-ган)? Саша иртә-дән (үк)
 PN do.what work-PTCP.PFV pn-DAT what be-PTCP.PFV PN morning-ABL same
кая=дыр кит-те!
 where=INDF leave-IND.PST

[189] (8) 「(あの子供は) 誰を叩いたの?」「(あの子供は) 自分の弟を叩いたんだ。」<Кого побил этот ребёнок? - Он побил своего младшего брата.>

(Теге малай) кемне кыйнаган ул?

(Теге малай) кем-не кыйна-ган ул?
 that boy who-ACC beat-PTCP.PFV that

(Теге малай) үзенең энесен кыйнаган кебек (ахрысы)(бугай).

(Теге малай) үз-е-нең эне-се-н кыйна-ган кебек
that boy oneself-3.POSS-GEN y.brother-3.POSS-ACC beat-PTCP.PFV like
([ахры-сы])(бугай).
apparently[end-3.POSS]

- [190] (9) 「どうした (の) ?」 「うん、サーシャが (自分の) 弟を叩いたんだ。」 (例えば、電話の向こうで子供の泣き声起きたのを聞いての発話) <По телефону: Что случилось? - Эм, Саша побил своего младшего брата.>

(Телефоннан) Ни булган анда? Эм, Саша үзенең энесен кыйнаган кебек (ахрысы)(бугай).

(Телефон-нан) Ни бул-ган анда? Эм, Саша үз-е-нең
telephone-ABL what be-PTCP.PFV that.LOC INTJ PN oneself-3.POSS-GEN
эне-се-н кыйна-ган кебек (ахры-сы)(бугай).
y.brother-3.POSS-ACC beat-PTCP.PFV like apparently

- [191] (10) 「あのケーキ、どうした?」 「ああ、(あれは) 一郎が食べちゃったよ。」 <Что случилось с тем тортом? - А, его съел Саша.>

Яп.-Тат.:

Теге торт нишлэгән? Эә, аны Ичира ашап бетергән!

Теге торт нишлэ-гән? Эә, аны Ичира аша-п бетер-гән!
that cake do.what-PTCP.PFV INTJ that.ACC PN eat-CVB.PFV finish-PTCP.PFV

Рус.-Тат.:

Теге торт белән ни булган? Э, аны Саша ашап бетергән.

Теге торт белән ни бул-ган? Э, аны Саша аша-п бетер-гән.
that cake with what be-PTCP.PFV INTJ that.ACC PN eat-CVB.PFV finish-PTCP.PFV

[192] (11) 私が昨日お店から買って来たのはこの本だ。<Я вчера в магазине купил эту книгу.>

Яп.-Тат.:

Мин кичә кибеттән алып кайткан әйбер шушы китап.

Мин кичә кибет-тән ал-ып кайт-кан әйбер шушы китап.

I yesterday shop-ABL take-CVB.PFV come.back-PTCP.PFV thing this book

Мин кичә кибеттә шушы китапны сатып алдым.

Мин кичә кибет-тә шушы китап-ны сат-ып ал-ды-м.

I yesterday shop-LOC this book-ACC buy[sell-CVB.PFV take]-IND.PST-1SG

[193] (12) あの人は先生だ。この学校でもう3年働いている。<Тот человек - учитель. Он работает в этой школе уже 3 года.>

Теге кеше укытучы. Бу мәктәптә инде өч ел эшләп ята (өч ел эшли).

Теге кеше укытучы. Бу мәктәп-тә инде өч ел эшлә-п ят-а

that man teacher this school-LOC already three year work-CVB.PFV lie-IND.PRS

(өч ел эшли).

three year work.IND.PRS

[194] (13) 彼のお父さんは、あの人だ。<Его отец - вон тот человек.>

Аның әтисе теге кеше.

Аның әти-се теге кеше.

that.GEN father-3.POSS that man

[195] (14) あの人が彼のお父さんだ。<тот человек - его отец.>

Теге кеше аның әтисе.

Теге кеше аның әти-се.

that man that.GEN father-3.POSS

[196] (15) あさってっていうのはね、あしたの次の日のことだよ。Послезавтра -это следующий день после завтрашнего.>

Яп.-Тат.:

«Асаттэ» дигәне иртэгәнең киләсе көне дигән сүз.

«Асаттэ» ди-гән-е иртәгә-нең
the.day.after.tomorrow(in.Jap) say-PTCP.PFV-3.POSS tomorrow-GEN
[кил-әсе] көн-е ди-гән сүз.
next[come-PTCP.FUTIII] day-3.POSS say-PTCP.PFV word

(16) 「私はコーヒーだ。」 <”Мне кофе.”>

«Мин кофе. (Миңа кофе)».

«Мин кофе. (Миңа кофе)».

I coffee I.DAT coffee

[197] (17) 「コーヒーは私だ。」 <”Кому кофе?” ”Мне, пожалуйста.”>

«Кем-гә кофе? (Кем кофе?)»

who-DAT coffee who coffee

Кофе миңа! (Кофе мин.) (Мин кофе.)

coffee I.DAT coffee I I coffee

[198] (18) 「その新しくて厚い本は（値段が）高い。」 <Эта новая толстая книга дорогая.>

Бу яңа булган калын китап кыйбат. (Бу яңа калын китапның бәясе кыйбат.)

Бу яңа бул-ган калын китап кыйбат. (Бу яңа калын китап-ның
this new be-PTCP.PFV thick book expensive this new thick book-GEN

бәя-се кыйбат.)

price-3.POSS expensive

[199] (19) 「あっ、砂糖が無くなっているよ！」 <открыв сахарницу: ”О, сахара совсем нет!”>

Шикәр савытын ачып: ”Әй, шикәр беткән икән!”

Шикәр савыт-ы-н ач-ып: ”Әй, шикәр бет-кән икән!”
 suger container-3.POSS-ACC open-CVB.PFV INTJ suger finish-PTCP.PFV COP.PTCP.PFV

[200] (20) 「午後、誰かに会うはずだったなあ。誰だったっけ。あっ、そうだ! 田中君だったな。」
 <Я должен был встретиться с кем-то после полудня. Что же это. А, вспомнил! С Сашой.>

”Төштән соң кемдер белән очрашырга тиеш идем. Кем иде әле. Әһә, дөрөс! Бу Танака-сан иде.”

*”Төш-тән соң кем=дер белән очраш-ырга тиеш иде-м. Кем
 noon-ABL later who=INDF with meet-INF should COP.IND.PST-1SG who
 иде әле. Әһә, дөрөс! Бу Танакасан иде.”*
 COP.IND.PST still INTJ right this PN cop.IND.PST

9. 情報構造の諸要素

[201](1) この土地は野菜がよく育つ。だから高い値段で売れるだろう。<На этой земле хорошо растут овощи. Думаю, поэтому её можно дорого продать.>

Бу жирдә яшелчәләр яхшы үсә. Шуңа күрә югары бәягә сатылачактыр.

Бу жир-дә яшелчә-ләр яхшы үс-ә. Шуңа күр-ә
 this place-LOC vegetable-PL good grow-IND.PRS that.DAT therefore[look-CVB.SIM]
югары бәя-гә сат-ыл-ачак=тыр.
 high price-DAT sell-PASS-PTCP.FUTII=INDF

[202] (2) 私は頭が痛い。だから今日は休む。<У меня болит голова, поэтому сегодня я не пойду в школу/на работу.>

Минем башым авырта. Шуңа күрә мин бүген ял итәм.

Минем баш-ым авырт-а. [Шуңа күр-ә] мин бүген ял
 I.GEN head-1SG.POSS ache-IND.PRS therefore[that.DAT look-CVB.SIM] I today rest
ит-ә-м.
 do-IND.PRS-1SG

[203] (3) あの⼈だけ、時間通りに来た。<Только он пришёл вовремя.>

Ул кеше генә вакытында килде.

Ул кеше генә вакыт-ын-да кил-де.

that man only time-3.POSS-LOC come-IND.PST

[204] (4) これはここでしか買えない。<Это можно купить только здесь.>

Яп.-Тат.:

Бу моннан башка урында сатылмый.

Бу моннан башка урын-да сат-ыл-мый.

this this.ABL another place-LOC sell-PASS-NEG.IND.PRS

Рус.-Тат.:

Бу шушында гына сатыла.

Бу шушында гына сат-ыл-а.

this this.LOC only sell-PASS-IND.PRS

[205] (5) その家にいたのは子供ばかりだった。<В доме были одни дети.>

Яп.-Тат.:

Ул өйдә булганнар (арасында) балалар гына иде.

Ул өй-дә бул-ган-нар (ара-сын-да) бала-лар гына иде.

that house-LOC be-PTCP.PFV-PL gap-3.POSS-LOC child-PL only COP.IND.PST

Рус.-Тат.:

Өйдә балалар гына бар иде.

Өй-дә бала-лар гына бар иде.

house-LOC child-PL only exist COP.IND.PST

[206] (6) 次回こそ、失敗しないようにしよう。<В следующий раз постараемся не ошибиться.>

Икенче вакытны, ялгышмаска тырышыйк.

Ике-нче вакыт-ны, ялгыш-маска тырыш-ыйк.

two-ORD time-ACC fail-NEG.INF try-OPT.1PL

[207](7) 疲れたね、お茶でも飲もう。<Ты, наверное, устал, пойдём выпьем чаю.>

Аргансыңныр, чэй эчеп алыҥк.

Ар-ган-сың=дыр, чэй эч-еп ал-ыйк.

be.tired-PTCP.PFV-2SG=INDF tea drink-CVB.PFV take-OPT.1PL

Аргансыңныр は正書法では Аргансыңдыр と書かれるため、書き間違いである可能性がある。

[208] (8) 水さえあれば、数日間は大丈夫だ。<Несколько дней я могу прожить без проблем только на воде.>

Яп.-Тат.:

Су гына да булса, берничә көн түзәрлек (яхшы).

Су гына да бул-са, берничә көн түз-әр-лек (яхшы).

water only CUM be-CVB.COND several day tolerate-PTCP.FUTI-ADJVLZ good

Рус.-Тат.:

Берничә көн су белән генә дә авырлыксыз яши алам.

Берничә көн су белән генә дә авыр-лык-сыз яши ал-а-м.

several day water with only CUM heavy-NMLZ-ABE live.CVB.SIM take-IND.PRS-1SG

[209] (9) 小さい子供まで、その仕事の手伝いをさせられた。<Даже маленьких детей заставили помогать.>

Яп.-Тат.:

Кечкенә балаларга хәтле, шул эштә булышырга куштылар.

Кечкенә бала-лар-га хәтле, шул эш-тә булыш-ырга куш-ты-лар.

small child-PL-DAT till that work-LOC help-INF command-IND.PST-PL

Рус.-Тат.:

Хәтта кечкенә балаларны да ярдәм итәргә мәжбүр иттеләр.

Хәтта кечкенә бала-лар-ны да ярдәм ит-әргә мәжбүр ит-те-ләр.

even small child-PL-ACC cum help do-INF forced do-IND.PST-PL

[210] (10) 私はお金なんか欲しくない。<Вовсе мне не нужны деньги.>

Яп.-Тат.:

Миңа акча күпме дә (бер дә) кирәк түгел.

Миңа акча күпме дә (бер дә) кирәк түгел.

I.DAT money how.much cum one cum necessary not

Рус.-Тат.:

Миңа акча бөтенләй кирәк түгел.

Миңа акча бөтенләй кирәк түгел.

I.DAT money at.all necessary not

[211] (11) 自分の部屋ぐらい、自分できれいにしなさい。<Прибери хотя бы свою комнату.>

Үз бүлмәнне булса да, үзең жыештыр инде!

Үз бүлмән-ң-не бул-са да, үз-ең

oneself room-2SG.POSS-ACC be-CVB.COND cum oneself-2SG.POSS

жый-ыш-тыр

инде!

clean.up[gather-RECP-CAUS(clean.up).IMP already

[212] (12) 私にもちょうだい。<И мне, пожалуйста.>

Миңа да бир!

Миңа да бир!

I.DAT cum give.IMP

[213] (13) お父さんもう帰って来たね。お母さんは？<Папа уже дома. А мама?>

Әтиең инде кайтып житкән икән. Ә эни?

Әти-ең инде кайт-ып жит-кән икән. Ә эни?

father-2SG.POSS already come.back-CVB.PFV reach-PTCP.PFV cop.PTCP.PFV INTJ mother

икән はこちらでは何らかの手がかりから、父が帰ってきたことに気づいたことを表わす間接証拠性の形式として機能している。

[214] (14) 誰か（が）電話してきたよ。<Кто-то позвонил.>

Яп.-Тат.:

Кемдер телефоннан шалтыратып алды?

Кем=дер телефон-нан шалтырат-ып ал-ды?

who=INDF telephone-AVL call-CVB.PFV take-IND.PST

Рус.-Тат.:

Кемдер телефоннан шалтыратты.

Кем=дер телефон-нан шалтырат-ты.

who=INDF telephone-AVL call-IND.PST

[215] (15) 誰かに聞いてみよう。<Давай кого-нибудь спросим.>

Яп.-Тат.:

Кемнән дә булса сорап карыйк?

Кем-нән дә бул-са сора-п карыйк?

who-AVL cum become-CVB.COND ask-CVB.PFV see.OPT.1PL

Рус.-Тат.:

Берәрсеннән сорыйк?

Берәр-сен-нән сорыйк?

someone-3.POSS-AVL ask.OPT-1PL

[216] (16) 私のいない間に誰か来た？<Кто-нибудь приходил пока меня не было?>

Яп.-Тат.:

Мин булмаган арада кем дә булса килдеме?

Мин бул-ма-ган ара-да кем дә бул-са кил-де=ме?

I be-NEG-PTCP.PFV gap-LOC who cum be-CVB.COND come-IND.PST=Q

Рус.-Тат.:

Мин булмаганда кем дә булса килдеме?

Мин бул-ма-ган-да кем дә бул-са кил-де=ме?

I be-NEG-PTCP.PFV-LOC who cum be-CVB.COND come-IND.PST=Q

[217] (17) 誰か来たら、私に教えてください。<Скажите мне, если кто-нибудь придёт.>

Яп.-Тат.:

Берәрсе килсә, миңа әйтегез.

Берәр-се кил-сә, миңа әйт-егез.
someone-3.POSS come-CVB.COND I.DAT tell-IMP.2PL

Рус.-Тат.:

Әгәр кемдер килсә, миңа әйтегез.

Әгәр кем=дер кил-сә, миңа әйт-егез.
if who=INDF come-CVB.COND I.DAT tell-IMP.2PL

- [218] (18) 今日は誰も来るとは思わない。／今日は誰も来ないと思う。<Я не думаю, что сегодня кто-нибудь придёт/Я думаю, сегодня никто не придёт.>

Бүген кемдер килер дип уйламыйм. / Бүген беркем дә килмәс дип уйлыйм.

Бүген кем=дер кил-ер ди-п уйла-мый-м. / Бүген
today who=INDF come-PTCP.FUT I say-CVB.PFV think-NEG.IND.PRS-1SG / today
бер#кем дә кил-мәс ди-п уйлый-м.
one#who(no.one) CUM come-NEG.PTCP.FUT I say-CVB.PFV think.IND.PRS-1SG

- [219] (19) そこには今誰もいないよ。<Там сейчас никого нет.>

Анда хәзер беркем дә юк.

Анда хәзер бер#кем дә юк.
that.LOC now one#who cum nothing

- [220] (20) (それは) 誰でもできる。<Это может сделать кто угодно.>

Яп.-Тат.:

Моны кем дә булдыра ала.

Моны кем дә бул-дыр-а ал-а.
this.ACC who CUM be-CAUS-CVB.SIM take-IND.PRS

Рус.-Тат.:

Моны кем дә эшли ала.

Моны кем дә эшли ал-а.
this.ACC who CUM work.CVB.SIM take-IND.PRS

[221] (21) そんなこと (は)、みんな知っているんじゃないか!?!<Разве не все об этом знают?>

Яп.-Тат.:

Моның турыда бөтен кеше дә белмиме ни?

Моның турыда бөтен кеше дә бел-ми=ме ни?
this.GEN about all man cum know-NEG.IND.PRS=Q what

Сөйләм: Бу хәлне һәркем белә түгелмени?

Сөйлә-м: Бу хәл-не һәр#кем бел-ә түгел=ме ни?
colloquial: this situation-ACC every#who(everyone) know-IND.PRS not=Q what

Рус.-Тат.:

Бу турыда барысы да белмиме ни?

Бу турыда бары-сы да бел-ми=ме ни?
this about everyone-3.POSS CUM know-NEG.IND.PRS=Q what

[222] (22) そんなもの、誰が買うんだよ!?!、誰も買うわけじゃないか! <Кто будет такое покупать?! Конечно же, никто.>

Мондый әйберне кем алырмы икән? Беркем дә сатып ала алмас, шулай түгелме?

Мондый әйбер-не кем ал-ыр=мы икән? Бер#кем дә сат-ып
such thing-ACC who take-IND.PRS=Q cop.PTCP.PFV one#who cum sell-CVB.PFV
ал-а ал-мас, шулай түгел=ме?
take-CVB.SIM take-NEG.PTCP.FUT I so not=Q

[223] (23) 君は英語がうまいね。<Ты так хорошо говоришь по-русски.>

Яп.-Тат.:

Син англиз теленә (телендә) оста!

Син англиз тел-ен-ә (тел-ен-дә) оста!
you English tongue-3.POSS-DAT tongue-3.POSS-LOC skilled

Рус.-Тат.:

Син шулкадәр яхшы русча сөйләшәсең!

Син шулкадәр яхшы рус-ча сөйлә-ш-ә-сең!
you so.much good Russian-ADV LZ speak-RECP-IND.PRS-2SG

[224] (24) 君は退屈そうだね。<Ты такой скучный.>

Яп.-Тат.:

Син күңелсез кебек.

Син күңел-сез кебек.

you bored[mind-ABE] like

Рус.-Тат.:

Син шундый күңелсез.

Син шундый күңел-сез.

you such mind-ABE

[225] (25) 明日も寒いらしいよ。<Говорят, завтра тоже будет холодно.>

Иртәгә салкын булырга охшаган.

Иртәгә салкын бул-ырга охша-ган.

tomorrow cold be-INF resemble-PTCP.PFV

10. 否定、形容詞と連体修飾複文

[226] (1) これは私の本ではない。<Это не моя книга.>

Бу минем китап түгел.

Бу минем китап түгел.

this I.GEN book not

[227] (2) この部屋には椅子がない。<В этой комнате нет стульев.>

Бу бүлмәдә урындык юк.

Бу бүлмә-дә урындык юк.

this room-LOC chair nothing

[228] (3) この部屋には一つも椅子がない。<В этой комнате нет ни одного стула.>

Бу бүлмәдә бер генә урындык та юк.

Бу бүлмә-дә бер генә урындык та юк.

this room-LOC one only chair CUM nothing

[229] (4) その部屋には誰もいない。<В той комнате никого нет.>

Бу бүлмәдә беркем дә юк.

Бу бүлмә-дә бер#кем дә юк.

this room-LOC one#who CUM nothing

[230] (5) その本はこの部屋にない。<Этой книги в этой комнате нет.>

Теге китап бу бүлмәдә юк.

Теге китап бу бүлмә-дә юк.

that book this room-LOC nothing

[231] (6) この犬は大きくない。<Это небольшая собака.>

Бу эт зур түгел.

Бу эт зур түгел.

this dog big not

[232] (7) この犬はあまり大きくない。<Это не очень большая собака.>

Бу эт артык зур түгел.

Бу эт артык зур түгел.

this dog too.much big not

[233] (8) この犬はあの犬より大きい。<Эта собака больше, чем та (собака).>

Рус.-Тат.:

Бу эт теге эттән зур(рак).

Бу эт теге эт-тән зур(-рак).

this dog that dog-ABL big-COMP

[234] (9) この犬がその犬たちの中で一番大きい。<Эта собака - самая большая из всех этих собак.>

Бу эт теге этләр арасында иң зурсы.

Бу эт теге эт-ләр ара-сын-да иң зурсы-сы.

this dog that dog-PL gap-3.POSS-LOC most big-3.POSS-POSS

[235] (10) 今日はあの人はい来ない。<Он сегодня не придёт.>

Бүген теге кеше килми.

Бүген теге кеше кил-ми.

today that man come-NEG.IND.PRS

[236] (11) あの人はその本を持って行かなかった。<Он не взял (с собой) эту книгу.>

Яп.-Тат.:

Теге кеше бу китапны алып китмәде (алып китмәгән).

Теге кеше бу китап-ны ал-ып кит-мә-де (ал-ып
that man this book-ACC take-CVB.PFV leave-NEG-IND.PST take-CVB.PFV
кит-мә-гән).

leave-NEG-PTCP.PFV

Рус.-Тат.:

Теге кеше бу китапны үзе белән алмады.

Теге кеше бу китап-ны үз-е белән ал-ма-ды.

that man this book-ACC oneself-3.POSS with take-NEG-IND.PST

[237] (12) 全ての学生が参加しなかった／学生は全員参加しなかった。<Никто из студентов не участвовал. / Ни один студент не участвовал.>

Бөтен студентлар катнашмады / Студентлар(ның) барысы да катнашмады.

Бөтен студент-лар катнаш-ма-ды / Студент-лар(-ның) бары-сы
all student-PL participate-NEG-IND.PST / student-PL-GEN every-3.POSS

да катнаш-ма-ды.

cum participate-NEG-IND.PST

- [238] (13) 全ての学生が参加したわけではない。<Это не значит, что все студенты участвовали.
もしくは Не все студенты участвовали.>

Бөтен студентлар катнашты дигәнне аңлатмый.

Бөтен студент-лар катнаш-ты ди-гән-не аңлат-мый.

all student-PL participate-IND.PST say-PTCP.PFV-ACC mean-NEG.IND.PRS

- [239] (14) (私は買わなかった。しかし、決して) 値段が高いというわけではない。<Я не купил.
Но совсем не потому, что цена была высокая.もしくは Я не купил. Но цена была
совсем не высокая.>

Мин аны сатып алмадым. Тик [бу] бәя югары булганны аңлатмый.

Мин аны сат-ып ал-ма-ды-м. Тик [бу] бәя югары

I that.ACC sell-CVB.PFV take-NEG-IND.PST-1SG only this price high

бул-ган-ны аңлат-мый.

be-PTCP.PFV-ACC mean-NEG.IND.PRS

- [240](15) 走るな！<Не бегать!>

Яп.-Тат.:

Йөгөрмә!

Йөгөр-мә!

run-NEG.IMP

Рус.-Тат.:

Йөгөрмәскә!

Йөгөр-мәскә!

run-NEG.INF

- [241] (16) 大きな声を出すな！<Громко не разговаривать!>

Яп.-Тат.:

Каты тавыш чыгарма!

Каты тавыш чыг-ар-ма!

hard sound go.out-CAUS-NEG.IMP

Рус.-Тат.:

Кычкырып сөйләшмә!

Кычкыр-ып сөйлә-ш-мә!

scream-CVB.PFV speak-RECP-NEG.IMP

[242] (17) 明日は雨は降らないだろう。<Наверное завтра не будет дождя.>

Иртәгә яңгыр булмаска охшаган.

Иртәгә яңгыр бул-маска охша-ган.

tomorrow rain be-NEG.INF seem-PTCP.PFV

[243] (18) あの人の聞こえないように、小さな声で話してくれ。<Говори тихо - чтобы он не слышал.>

Яп.-Тат.:

Теге кешегә ишетелмәсен өчен, әкерен тавыш белән сөйләшә күр!

Теге кеше-гә ишет-ел-мә-сен өчен, әкерен тавыш белән сөйлә-ш-ә

that man-DAT listen-PASS-NEG-IMP.3 for slow sound with speak-RECP-CVB.SIM

күр!

look.IMP

Рус.-Тат.:

Теге кеше ишетмәсен өчен, әкерен сөйлә-ш.

Теге кеше ишет-мә-сен өчен, әкерен сөйләш.

that man listen-PASS-NEG-IMP.3 for slow speak-RECP.IMP

[244] (19) 私はあなたを怒らせようと思ってそう言ったんじゃない。<Я так сказал не потому, что хотел тебя обидеть.>

Яп.-Тат.:

Мин сине ачуландырырга уйлап әйтүем түгел (әйтмәдем).

Мин сине ачулан-дыр-ырга уйла-п әйт-ү-ем түгел

I you.ACC get.angry-CAUS-INF think-CVB.PFV say-VN-1SG.POSS not

(әйт-мә-де-м).

say-NEG-IND.PST-1SG

Рус.-Тат.:

Мин сине рәнжетергә теләгәнгә, шулай әйтмәдем.

Мин сине рәнжет-ергә телә-гән-гә, шулай әйт-мә-де-м.

I you.ACC offend-INF want-PTCP.PFV-DAT so say-NEG-IND.PST-1SG

[245](20) 私が昨日買ってきた本はどこ（にある）？<Где книга, которую я вчера купил?>

Мин кичә алып кайткан китап кайда?

Мин кичә ал-ып кайт-кан китап кайда?

I yesterday take-CVB.PFV come.back-PTCP.PFV book where

[246] (21) その本を持って来た人は誰（か）？<Кто принёс эту книгу?>

Теге китапны алып килгән кеше кем ул?

Теге китап-ны ал-ып кил-гән кеше кем ул?

that book-ACC take-CVB.PFV come-PTCP.PFV man who that

[247] (22) この部屋が私たちの仕事をしている部屋です。<Это (та) комната, в которой мы работаем.>

Бу бүлмә безнең эшли торган бүлмә(без).

Бу бүлмә без-нең эшли тор-ган бүлмә(-без).

this room we-GEN work.CVB.SIM stand-PTCP.PFV room-1PL.POSS

[248] (23) 足が一本折れたあの椅子はもう捨ててしまった。<Я уже выкинул тот стул, у которого была сломана ножка.>

Бер аягы сынган теге урындыкны инде чыгарып ташладым.

Бер аяг-ы сынган теге урындык-ны инде чыгар-ып

one leg-3.POSS broken that chair-ACC already take.out-CVB.PFV

ташла-ды-м.

throw.away-IND.PST-1SG

[249] (24) ドアを叩いている音が聞こえる。<Я слышу, что кто-то стучит в дверь.>

Яп.-Тат.:

Ишекне каккан (суккан) тавыш ишетелә.

Ишек-не как-кан (сук-кан) тавыш ишет-ел-ә.

door-ACC knock-PTCP.PFV hit-PTCP.PFV sound listen-PASS-IND.PRS

Рус.-Тат.:

Кемдер ишеккә сукканны (шакылдаганны, какканны) ишетәм.

Кем=дер ишек-кә сук-кан-ны (шакылда-ган-ны, как-кан-ны)

who=INDF door-DAT hit-PTCP.PFV-ACC rattle-PTCP.PFV-ACC knock-PTCP.PFV-ACC

ишет-ә-м.

listen-IND.PRS-1SG

[250] (25) あの人が結婚したという噂は本当(か)? <Слухи о том, что он женился - это правда?>

Теге кеше өйләнгән дигән имеш-мимешләр дөрөс.

Теге кеше өйлән-гән ди-гән [имеш м-имеш]-ләр дөрөс.

that man marry-PTCP.PFV say-PTCP.PFV rumor[seem ECHO.E-REDUP]-PL right

[251] (26) 私はその人が来た時にご飯を食べていた。<Я обедал, когда он пришёл.>

Мин, теге кеше килгән вакытта, төшке аш ашыый идем.

Мин, теге кеше кил-гән вакыт-та, төш-ке аш ашыый

I that man come-PTCP.PFV time-LOC noon-ADJVLZ meal eat.IND.PRS

иде-м.

cop.IND.PST-1SG

[252] (27) 私はその人が待っている所に行った。<Я пошёл туда, где он меня ждал.>

Мин теге кеше көтеп торган урынга киттем.

Мин теге кеше көт-еп тор-ган урын-га кит-те-м.

I that man wait-CVB.PFV stand-PTCP.PFV place-DAT leave-IND.PST-1SG

[253] (28) 私はその人が走っていったのを見た。<Я видел, как он убежал.>

Мин теге кешенең йөгереп киткәнен күрдем.

Мин теге кеше-нең йөгереп кит-кән-е-н күр-де-м.

I that man-GEN run-CVB.PFV leave-PTCP.PFV-3.POSS-ACC look-IND.PST-1SG

[254] (29) 昨日の夜、私は彼らがしゃべっているのを聞いた。<Вчера вечером я слышал, как они разговаривали.>

Кичә кич мин алар сөйләшеп торганнарын ишеттем.

Кичә кич мин алар сөйлә-ш-еп тор-ган-нар-ы-н

yesterday evening I that.PL speak-RECP-CVB.PFV stand-PTCP.PFV-PL-3.POSS-ACC

ишет-те-м.

listen-IND.PST-1SG

[255] (30) 私はその人が昨日ここに来たことを知っている。<Я знаю, что он приходил сюда вчера.>

Мин теге кешенең кичә килгәннен беләм.

Мин теге кеше-нең кичә кил-гән-е-н бел-ә-м.

I that man-GEN yesterday come-PTCP.PFV-3.POSS-ACC know-IND.PRS-1SG

[256] (31) (昨日) 彼は彼が昨日ここに来たと言った。 / (昨日) 彼は、「私は今日ここに来た」と言った。<Вчера он сказал, что приехал сюда вчера. / Вчера он сказал: «Я приехал сюда сегодня».>

Кичә ул, кичә монда килде, дип әйтте. / Кичә ул: “Мин бүген монда килдем”, - дип әйтте.

Кичә ул, кичә монда кил-де, ди-п әйт-те. / Кичә

yesterday that yesterday here come-IND.PST say-CVB.PFV tell-IND.PST / yesterday

ул: “Мин бүген монда кил-де-м”, - ди-п әйт-те.

that I today here come-IND.PST-1SG - say-CVB.PFV tell-IND.PST

[257] (32) 私はリンゴが (あの) 皿の上にあったのを食べた。<Я съел яблоко, которое лежало на тарелке.>

Яп.-Тат.:

Мин алманың теге табактагысын ашадым.

Мин алма-ның теге табак-та-гы-сы-н аша-ды-м.

I apple-GEN that dish-LOC-ADJVLZ-3.POSS-ACC eat-IND.PST-1SG

Рус.-Тат.:

Мин тэлинкэдә яткан алманы ашадым.

Мин тэлинкә-дә ят-кан алма-ны аша-ды-м.

I dish-LOC lie-PTCP.PFV apple-ACC eat-IND.PST-1SG

[258] (33) 私はネコが家に入ってきたのを捕まえた。<Я поймал кошку, которая зашла в дом.>

Яп.-Тат.:

Мин песинең (нәкъ менә) өйгә килеп кергәнән тоттым. (難しい)

Мин песи-нең (нәкъ менә) өй-гә кил-еп кер-гән-е-н

I cat-GEN just here house-DAT come-CVB.PFV enter-PTCP.PFV-3.POSS-ACC

тот-ты-м. (難しい)

catch-IND.PST-1SG

Мин песине (нәкъ менә) өйгә кереп килгән чакта тоттым. (より難しい)

Мин песи-не (нәкъ менә) өй-гә кер-еп кил-гән чак-та

I cat-ACC just here house-DAT enter-CVB.PFV come-PTCP.PFV time-LOC

тот-ты-м. (より難しい)

catch-IND.PST-1SG

Рус.-Тат.:

Мин өйгә кергән песине тотып алдым. (最良)

Мин өй-гә кер-гән песи-не тот-ып ал-ды-м. (最良)

I house-DAT enter-PTCP.PFV cat-ACC catch-CVB.PFV take-IND.PST-1SG

11. 所有表現

[259](1-a) あの人は青い目をしている。<У него голубые глаза.>

Бу кеше зәңгәр күзле.

Бу кеше зәңгәр күз-ле.

that man blue eye-PROP

(1-b) 青い目の人・目が青い人 < человек с голубыми глазами >

Зәңгәр күзле кеше / Күзе зәңгәр булган кеше.

Зәңгәр күз-ле кеше / Күз-е зәңгәр бул-ган кеше.

blue eye-PROP man / eye-3.POSS blue be-PTCP.PFV man

[260](2-a-1) (今話頭に上っている) あの女は髪が長い. < У неё длинные волосы. >

Ул хатынның чәче озын.

Ул хатын-ның чәч-е озын.

that woman-GEN hair-3.POSS long

(2-c) 長い髪の女・髪の長い女 < женщина с длинными волосами >

Озын чәчле хатын / Чәче озын булган хатын.

Озын чәч-ле хатын / Чәч-е озын бул-ган хатын.

long hair-PROP woman / hair-3.POSS long be-PTCP.PFV woman

[261](3-a) あの人には髭がある. < У него <этого человека> есть усы <борода>.>

Теге кешенең мыегы (сакалы) бар.

Теге кеше-нең мыег-ы (сакал-ы) бар.

that man-GEN mustache-3.POSS beard-3.POSS exist

(3-b) 髭の男 < мужчина с усами <бородой>

Мыеклы кеше.

Мыек-лы кеше.

mustache-PROP man

[262](4-a) あの人には（見る）目がある。 < Он пронизательный человек. >

Яп.-Тат.:

Теге кешенең күзләре бар.

Теге кеше-нең күз-ләр-е бар.

that man-GEN eye-PL-3.POSS exist

Рус.-Тат.:

Ул үткен күзле кеше.

Ул үткен күз-ле кеше.

that sharp eye-PROP man

(4-b) 見る目のある人 < пронизательный человек. >

Үткен күзле кеше.

Үткен күз-ле кеше.

sharp eye-PROP man

[263](5-a) あの人は 22 歳だ。 < Ему 22 года. >

Теге кешегә 22 яшь.

Теге кеше-гә 22 яшь.

that man-DAT 22 year

(5-b) 22 歳の人 < двадцатидвухлетний <22-летний> человек >

22 яшьлек кеше.

22 яшь-лек кеше.

22 year-ADJVLZ man

[264](6-a) あの人は優しい性格だ。 < У него мягкий <добрый> характер. >

Теге кеше йомшак холыклы.

Теге кеше йомшак холык-лы.

that man soft nature-PROP

タタール語：特集補遺データ「受動表現」「アスペクト」「モダリティ」「ヴォイスとその周辺」他，風間 伸次郎
Tatar: 'Passive expression', 'Aspect', 'Modality', 'Voice and related expressions' etc., Shinjiro Kazama

(6-b) 優しい性格の人 < человек мягкого <доброго> характера >

Йомшак холыклы кеше.

Йомшак холык-лы кеше.

soft nature-PROP man

[265](7-a) あの人は背が高い。 < Он высокого роста. >

Теге кеше буйга озын (биек).

Теге кеше буй-га озын (/биек).

that man height-DAT long high

(7-b) 背の高い人 < высокий человек >

Озын буйлы кеше.

Озын буй-лы кеше.

long height-PROP man

[266]8. あの人は背が 190 センチもある。 < Его рост целых 190 сантиметров. >

Яп.-Тат.:

Теге кеше буй-га 190 санитиметр.

Теге кеше буй-га 190 санитиметр.

that man height-DAT 190 centimeter

Рус.-Тат.:

Теге кешенең буе 190 санитиметр.

Теге кеше-нең буй-ы 190 санитиметр.

that man-GEN height-3.POSS 190 centimeter

[267](9-a) その石は四角い形をしている。 < У этого камня прямоугольная форма. >

Теге таш дүртпочмаклы формада.

Теге таш дүрт#почмак-лы форма-да.

that stone four#corner-PROP form-LOC

(9-b) 四角い (形の) 石 < прямоугольный <четырёхугольный> камень >

Дүртпочмаклы таш.

Дүрт#почмак-лы таш.

four#corner-PROP stone

[268](10-a) あの人には才能がある。 < У него есть талант <способности>.>

Теге кеше сэләткә ия. / Бу кеше сэләтле.

Теге кеше сэләт-кә ия. / Бу кеше сэләт-ле.

that man ability-DAT having / this man ability-PROP

(10-b) 才能のある人 < человек с талантом >

Сэләтле кеше.

Сэләт-ле кеше.

ability-PROP man

[269](11-a) あの人は病いだ。 < Он болен. / Она больна. >

Теге кеше авыру. / Бу кеше авырый.

Теге кеше авыру. / Бу кеше авыр-ый.

that man sick / this man be.heavy-IND.PRS

(11-b) あの人は熱がある。 < У него <неё> температура <жар>.>

Теге кешенең температурасы бар.

Теге кеше-нең температура-сы бар.

that man-GEN temperature-3.POSS exist

(11-c) 病気の人 < больной человек >

Авыру кеше.

Авыру кеше.

sick man

[270](12-a-1) あの人は（今日は）青い服を着ている。 < Он <Она> в синей одежде. >

Теге кеше бүген зәңгәр киём кигән.

Теге кеше бүген зәңгәр киём ки-гән.

that man today blue cloth wear-PTCP.PFV

(12-a-2) あの人は（いつも，習慣として）青い服を着ている。 < Он <Она> носит синюю одежду. >

Теге кеше (гел, гадәттә) зәңгәр киём кия (киеп йөри).

Теге кеше (гел, гадәт-тә) зәңгәр киём ки-ә (ки-еп йөр-и).

that man always habit-DAT blue cloth wear-IND.PRS wear-CVB.PFV walk-IND.PRS

(12-b) 青い服の男 < человек в синей одежде >

Зәңгәр киёмле ир-ат.

Зәңгәр киём-ле ир#ат.

blue cloth-PROP male#male

[271](13-a-1) （今話した）あの人は（今日は）メガネをかけている。 < Он в очках. >

Теге кеше бүген зәңгәр күзлек кигән.

Теге кеше бүген зәңгәр күз-лек ки-гән.

that man today blue eye-NMLZ[glasses] wear-PTCP.PFV

(13-a-2) （習慣として普段）あの人はメガネをかけている。 < Он носит очки. >

(Гадәттә) Теге кеше зәңгәр күзлек киеп йөри.

(Гадәт-тә) Теге кеше зәңгәр күз-лек ки-еп йөр-и.

habit-LOC that man blue eye-NMLZ[glasses] wear-CVB.PFV walk-IND.PRS

(13-b) メガネの男 < мужчина в очках >

Күзлекле ир-ат.

Күз-лек-ле ир#ат.

eye-NMLZ[glasses]-PROP male#male

[272](14-a-1) あの人には妻がいる。 < У него есть жена. >

Теге кешенең хатыны бар.

Теге кеше-нең хатын-ы бар.
that man-GEN woman-3.POSS exist

(14-b) 既婚の人・妻のいる人 < женатый мужчина <человек>

Өйләнгән кеше / Хатынлы ир.

Өйлән-гән кеше / Хатын-лы ир.
marry-PTCP.PFV man / woman-PROP male

[273](15-a) あの人には3人子供がいる。 < У него <неё> трое детей. >

Теге кешенең өч баласы бар.

Теге кеше-нең өч бала-сы бар.
that man-GEN three child-3.POSS exist

(15-b) 3 人の子持ちの人 < человек, у которого трое детей >

Өч балалы кеше.

Өч бала-лы кеше.
three child-PROP man

(15-c) あの人の3人の子供 < его <её> трое детей >

Теге кешенең 3 баласы

Теге кеше-нең 3 бала-сы
that man-GEN three child-3.POSS

(15-d) 妊娠している女性 < беременная женщина >

Йөкле хатын.

Йөк-ле хатын.
load-PROP[pregnant] woman

[274]16. タコには足が 8 本ある。 < У осьминога <спрута> восемь щупалец <ног>.>

Сигезаякның аягы сигез./ Сигезаякның сигез аягы бар.

Сигез#аяк-ның аяг-ы сигез. / Сигез#аяк-ның сигез аяг-ы бар.
eight#leg-GEN leg-3.POSS eight / eight#leg-GEN eight leg-3.POSS exist

[275](17-a) その飲み物にはアルコールが入っている。 < В этом напитке есть алкоголь. >

Бу эчемлеккә спирт керә. / Бу эчемлектә спирт бар.

Бу эчемлек-кә спирт кер-ә. / Бу эчемлек-тә спирт бар.
this drink-DAT alcohol enter-IND.PRS / this drink-LOC alcohol exist

(17-b) アルコール入りの飲み物 < алкогольный <алкоголесодержащий> напиток >

Спиртлы (алкогольле) эчемлек.

Спирт-лы (/алкоголь-ле) эчемлек.
alcohol-PROP alcohol-PROP drink

[276](18-a) あの人はお金を持っている。 < У него <неё> есть деньги. >

Теге кеше акчалы. / Теге кешенең акчасы бар.

Теге кеше акча-лы. / Теге кеше-нең акча-сы бар.
that man money-PROP / that man-GEN money-3.POSS exist

(18-b) お金持ちの人 < богатый человек >

Акчасы бар кеше. / Бай кеше.

Акча-сы бар кеше. / Бай кеше.
money-3.POSS exist man / rich man

[277](19-a) おまえのところには犬がいるか? < У тебя есть собака? >

Өңдә эт бармы?

Өй-ең-дә эт бар=мы?
house-2SG.POSS-LOC dog exist=Q

(19-b) 犬のいる人 < человек, у которого есть собака >

Эгле кеше.

Эт-ле кеше.

dog-PROP man

[278](20-a) おまえは (自分の) ペンを持っているか? < У тебя есть (своя) ручка? >

Синең (үз) ручкаң бармы?

Синең (үз) ручка-ң бар=мы?

you.GEN oneself pen-2SG.POSS exist=Q

(20-b) ペンを持っている人 < человек, у которого есть ручка / человек с ручкой (в руке) >

Ручкалы кеше.

Ручка-лы кеше.

pen-PROP man

[279]21. あの人は (誰か別の人の) ペンを持っている. < У него <неё> есть (чья-то) ручка. >

Теге кешенең ручкасы бар.

Теге кеше-нең ручка-сы бар.

that man-GEN pen-3.POSS exist

[280](22-a) あの人は運がいい. < Ему <Ей> везёт. >

Теге кеше бәхетле.

Теге кеше бәхет-ле.

that man luck-PROP

(22-b) 幸運な人 < удачливый <счастливый> человек >

Бәхетле кеше.

Бәхет-ле кеше.

luck-PROP man

[281](23-a) ここは石が多い。 < Здесь много 「камня <камней>.>

Монда таш күп.

Монда таш күп.

here stone many

(23-b) 石の多い土地 < каменистая земля >

Таш күп булган жир. / Ташлы жир.

Таш күп бул-ган жир. / Таш-лы жир.

stone many be-PTCP.PFV place / stone-PROP place

[282](24-a) その部屋には椅子が3つある < В (этой) комнате (есть) три стула. >

Теге бүлмәдә урандыклар өчәү.

Теге бүлмә-дә урандык-лар өч-әү.

that room-LOC chair-PL three-COLLECTIVE

(24-b) 3つ椅子のある部屋 < комната с тремя стульями >

Өч урындыклы бүлмә.

Өч урындык-лы бүлмә.

three chair-PROP room

[283](25-a) テーブルの上にスプーンがある。 < На столе 「есть <лежит> ложка. >

Өстәл өстендә кашык бар.

Өстәл өст-ен-дә кашык бар.

table top-3.POSS-LOC spoon exist

(25-b) スプーンのあるテーブル < стол, на котором лежат ложки >

Кашыгы булган өстәл.

Кашыг-ы бул-ган өстәл.

spoon-3.POSS be-PTCP.PFV table

[284](26-a) そのスプーンはテーブルの上にある。 < Эта ложка лежит на столе. >

Бу кашык өстэл өстендә ята.

Бу кашык өстэл өст-ен-дә ят-а.

this spoon table top-3.POSS-LOC lie-IND.PRS

(26-b) テーブルにあるスプーン < ложка (, которая лежит) на столе >

Өстәлдәге кашык. / Өстәлдә яткан (булган) кашык.

Өстәл-дә-ге кашык. / Өстәл-дә ят-кан (бул-ган) кашык.

table-LOC-ADJVLZ spoon / table-LOC lie-PTCP.PFV be-PTCP.PFV spoon

[285](27-a) そのペンは私のだ。 < Эта <Та> ручка – моя. >

Теге ручка минеке.

Теге ручка минеке.

that pen I.ADJVLZ

(27-b) そのペンはマーシャのだ。 < Эта <Та> ручка – Маши. >

Теге ручка Машаныкы.

Теге ручка Маша-ныкы.

that pen PN.ADJVLZ

(27-c) 私のペン < моя ручка >

Минем ручка. / Ручкам.

Минем ручка. / Ручка-м.

I.GEN pen / pen-1SG.POSS

(27-d) マーシャのペン < ручка Маши >

Машаның ручкасы.

Маша-ның ручка-сы.

pn-GEN pen-3.POSS

[286](28-a) 昨日，学校で火事があった。 < Вчера в школе был пожар. >

Кичә мәктәптә янғын булды.

Кичә мәктәп-тә янғын бул-ды.

yesterday school-LOC fire be-IND.PST

(28-b) 私は明日用事があります。 < У меня завтра (есть / будут) дела. >

Минем иртәгә эшем бар.

Минем иртәгә эш-ем бар.

I.GEN tomorrow work-1SG.POSS exist

[287]29. (この世には) お化けなんていない。 < Привидений не бывает. >

(Бу дөньяда) Өрәкләр бөтенләй юк.

(Бу дөнья-да) Өрәк-ләр бөтенләй юк.

this world-LOC ghost-PL at.all nothing

[288]30. (そこには) 英語を話す人もいるが，話さない人もいる。 < Там есть те, кто говорит по-английски, и те, кто не говорит. >

(Тегендә) Инглиз телендә сөйләшүче кешеләр дә бар, сөйләшмәүче кешеләр дә бар.

(Тегендә) Инглиз тел-ен-дә сөйлә-ш-үче кеше-ләр дә бар,

there English tongue-3.POSS-LOC speak-RECP-NMLZ man-PL cum exist

сөйлә-ш-мә-үче кеше-ләр дә бар.

speak-RECP-NEG-NMLZ man-PL cum exist

[289]31. 私より英語ができる人は (ほかに / もっと) います。 < Есть ещё люди, которые владеют английским языком свободнее, чем я. >

Миннән яхшырак инглизчә сөйләшә белүчеләр (белүче кешеләр) күбрәк.

Мин-нән яхшы-рак инглиз-чә сөйлә-ш-ә бел-үче-ләр (бел-үче

I-AVL good-COMP English-ADV LZ speak-RECP-CVB.SIM know-NMLZ-PL know-NMLZ

кеше-ләр) күб-рәк.

man-PL many-COMP

[290]32. ちょっとあなたにお願いがあります。 < У меня к вам просьба. >

Бераз сезгә үтенечем бар (иде).

Бераз сез-гә үтенеч-ем бар (иде).

a.little you-DAT request-1SG.POSS exist cop.IND.PST

[291](33-a) 冬の雨 < дождь зимой >

Кышкы яңгыр.

Кыш-кы яңгыр.

winter-ADJVLZ rain

(33-b) 東京の家 < дом (, находящийся) в Токио >

Токиодагы өй.

Токио-да-гы өй.

Токуо-LOC-ADJVLZ house

[292](34-a) 彼の泳ぎ < его плавание >

Аның йөзүе.

Аның йөз-ү-е.

that.GEN swim-VN-3.POSS

(34-b) 犬の鳴き声 < лай <скулёж> собаки >

Этнең өрүе.

Эт-нең өр-ү-е.

dog-GEN bark-VN-3.POSS

(34-c) 火山の爆発 < взрыв вулкана >

Вулканның атылуы (шартлавы).

Вулкан-ның ат-ыл-у-ы (шартла-в-ы).

volcano-GEN shoot-PASS-VN-3.POSS explode-VN-3.POSS

タタール語：特集補遺データ「受動表現」「アスペクト」「モダリティ」「ヴォイスとその周辺」他，風間 伸次郎
Tatar: 'Passive expression', 'Aspect', 'Modality', 'Voice and related expressions' etc., Shinjiro Kazama

(34-d) 車の運転 < вождение машины <автомобилия>

Машина йөртү

Машина йөрт-ү

car drive-VN

(34-e-1) トルストイの小説 (=トルストイが書いた小説) < роман <рассказ> Толстого >

([романның төре турында сүз барганда, мәсәлән “Толстой озын эпик романнар язган”])

Толстой-ның роман-ы

PN-GEN novel-3.POSS

[романның иясе турында сүз барганда, мәсәлән, бу кемнең романы? -

Толстой-ның роман-ы])

PN-GEN novel-3.POSS

([たとえば、「トルストイが長い叙事詩小説を書いた」という小説の種類に関しては]) (トルストイの小説 [たとえば、小説の所有者に関しては、誰の小説ですか？-トルストイの小説])

[293](35-a) イワーノフさんのお母さん < мать Иванова >

Ивановның әнисе

Иванов-ның әни-се

PN-GEN mother-3.POSS

(35-b-1) 机の横に (来て!) < Встань рядом со столом! >

Өстәл янына кил!

Өстәл ян-ын-а кил!

table side-3.POSS-DAT come.IMP

(35-b-2) 机の前に (来て!) < Встань прямо перед столом! >

Өстәл(нең) алдына кил!

Өстәл(-нең) алд-ын-а кил!

table-GEN front-3.POSS-DAT come.IMP

(35-b-3) *机に (来て!) < Подойди к столу! >

Өстэл янына кил!

Өстэл ян-ын-а кил!

table side-3.POSS-DAT come.IMP

(35-c-1) (私は) あの人の次に並んでいます。(私は) あの人の次の順番です。 < Я за ним <после него>.>

Мин ул кешедэн соң басып торам. Мин ул кешедэн соң чиратга.

Мин ул кеше-дэн соң бас-ып тор-а-м. Мин ул кеше-дэн соң
I that man-ABL after step.on-CVB.PFV stand-IND.PRS-1SG I that man-ABL after
чират-та.

turn-LOC

(35-c-2) あなたの順番は, あの人の次 (の順番) だ。 < Ваша очередь после этого человека. >

Сезнең чират теге кешедэн соң (теге кешедэн соңгы чират).

Сез-нең чират теге кеше-дэн соң (теге кеше-дэн соң-гы чират).

you(PL)-GEN turn that man-ABL after that man-ABL after-ADJVLZ turn

[294](36-a) バラの花びら < лепестки роз / лепесток розы >

Роза яфрагы (аерчасы).

Роза яфраг-ы (аерча-сы).

rose leaf-3.POSS petal-3.POSS

(36-b) 果物のナイフ (果物用のナイフ) < нож для фруктов >

Жимеш пычагы.

Жимеш пычаг-ы.

fruit knife-3.POSS

タタール語：特集補遺データ「受動表現」「アスペクト」「モダリティ」「ヴォイスとその周辺」他，風間 伸次郎
Tatar: 'Passive expression', 'Aspect', 'Modality', 'Voice and related expressions' etc., Shinjiro Kazama

(36-c) 紙の飛行機 < бумажный самолёт <самолёт>

Кәгазь самолет (очкыч).

Кәгазь самолет (очкыч).

paper airplane airplane

(36-d) チューリップの絵 < картина с тюльпанами >

Тюльпанлы рәсем.

Тюльпан-лы рәсем.

tulip-PROP picture

(36-e) 花の匂い < запах цветов >

Чәчәк исе

Чәчәк ис-е

flower smell-3.POSS

(36-f) 英文の手紙 < английское письмо >

Инглиз телендә хат

Инглиз тел-ен-дә хат

English tongue-3.POSS-LOC letter

(36-g) 日本語の先生 < учитель <преподаватель> японского языка >

Япон теле укытучысы

Япон тел-е укытучы-сы

Japan tongue-3.POSS teacher-3.POSS

(36-h) 井戸の水 (井戸から汲んだ水) < колодезная вода >

Кое суы (коедан алган су)

Кое су-ы (кое-дан ал-ган су)

well water-3.POSS well-ABL take-PTCP.PFV water

(36-i) 雨の日 < дождливый день >

Яңгырлы көн

Яңгыр-лы көн

rain-PROP day

[295](37-a) 妹のマーシャ < младшая сестра (по имени) Маша >

Сеңле Маша

Сеңл-е Маша

y.sister-3.POSS PN

(37-b) 社長のペトローフさん < директор <президент> Петров >

Президент Миңнеханов

Президент Миңнеханов

president PN

[296]38. となりの家の友達のお父さんの車のタイヤ (が昨日突然パンクしたんだって.) <

Лопнула покрышка машины отца друга, живущего по соседству. >

Күрше йорттагы дусның атасының машинасының тәгәрмәче кичә кинәт тишелде.

Күрше йорт-та-гы дус-ның ата-сы-ның машина-сы-ның

neighbor house-LOC-ADJVLZ friend-GEN father-3.POSS-GEN car-3.POSS-GEN

тәгәрмәч-е кичә кинәт тиш-ел-де.

wheel-3.POSS yesterday sudden pierce-PASS-ind.PST

タタール語：特集補遺データ「受動表現」「アスペクト」「モダリティ」「ヴォイスとその周辺」他，風間 伸次郎
Tatar: 'Passive expression', 'Aspect', 'Modality', 'Voice and related expressions' etc., Shinjiro Kazama

略号一覧 (The Leipzig Glossing Rules がないもの)

ABE	abessive	ECHO	echo element	PTCL	particle
ADJVLZ	adjectivalizer	EMPH	emphatic	REDUP	reduplication
ADV LZ	adverbializer	INTJ	interjection	SIM	simultaneous
ANT	anterior	MOD	modality	TER	terminative
COLLECTIVE	collective	OPT	optative mood	VBLZ	verbalizer
CUM	cumulative	ORD	ordinal	VN	verbal noun
E	epenthetic mor-	PN	person name	VOL	volitional
	pheme	PROP	propriative		

なお本稿は令和3年度（2021年度）科学研究費補助金新学術研究（複合領域）「ゲノム配列を核としたヤポネシア人の起源と成立の解明」（研究代表者：斎藤成也、課題番号: 18H05505）新学術領域研究 B02 班<計画研究 B02>「日本語と関連言語の比較解析によるヤポネシア人の歴史の解明」（代表：遠藤光暁、課題番号: 20H01258）ならびに令和3年度（2021年度）科学研究費補助金基盤研究 (B)「アルタイ諸言語の文法の総合的研究」（代表：風間伸次郎、課題番号: 20H01258）による研究成果の一部である。

執筆者連絡先：kazamas@tufs.ac.jp

原稿受理日：2021年12月31日